

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrske:	za Nemčijo:
celo leto skupaj naprej . . . K 25.—	celo leto naprej . . . K 30.—
pol leta 13.—	za Ameriko in vse druge dežele . . . K 35.—
četrt leta 6-50	
na mesec 2-30	

Vprašanjem glede inseratov se naj priloži za odgovor dopisnica ali znakica. Upravištvu (spodaj, dvorišče levo), Knaflcova ulica št. 5, telefon št. 85.

Izhaja vsak dan svojo izvenredno modlo in pramiko.

Inserati veljajo: peterostopna peti vrsta za enkrat po 20 vin, za dvakrat po 18 vin, za trikrat ali večkrat po 16 vin. Parie in zahvata vrsta 25 vin. Poslano vrsta 30 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru. Upravištvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati l. t. d. to je administrativne stvari.

Posamezna številka velja 10 vinarjev. Na pismena naročila brez istodobne vpslatve naročnine se ne odra. „Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani:

na dom dostavljen:	v upravištvu prejeman:
celo leto naprej K 24.—	celo leto naprej K 22.—
pol leta 12.—	pol leta 11.—
četrt leta 6.—	četrt leta 5-50
na mesec 2.—	na mesec 1-90

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo. Uredništvo: Knaflcova ulica št. 5 (v pritličju levo), telefon št. 34.

Obnovljenje poljske kraljevine. — Avtonomija Galicije.

Cesarjev manifest.

Včeraj, v nedeljo, dne 5. novembra je bila proglašena v generalni guberniji Lublin ta — le proklamacija:

Prebivalstvu generalne gubernije Lublin!

Njegovo Veličanstvo cesar avstrijski in apostolski kralj ogrski ter nemški cesar, v trdnem zaupanju na končno zmago Svojega orožja in zasledujoč željo, da dovedeta od svojih hrabrih vojsk s težkimi žrtvami ruskemu gospodstvu iztrgane poljske pokrajine do srečne bodočnosti, sta se zedinila, da ustvarita iz teh pokrajin samostojno državo z dedno monarhijo in konstitucionalno ustavo.

Natančneje določbe in meje poljskega kraljevstva ostanejo pri držane.

Novo kraljevstvo bo našlo v zvezi z obema zavezniki država garancije, ki jih potrebuje, da razvije svoje moči.

V lastni armadi naj žive naprej slavna sporočila poljskih vojsk iz prejšnjih časov in spomin na hrabre poljske sobojevnike v veliki vojni sedanosti. Njena organizacija, izveščanje in vodstvo se bo v skupnem sporazumu uredila.

Zaveznika vladarja se vdajata trdnemu upanju, da se bodo sedaj izpolnile želje po državnem in narodnem razvoju kraljevstva poljskega s potrebnim oziranjem na splošne politične razmere Evrope in na blaginjo in varnost njih lastnih dežel in narodov.

Velike zapadne sosedne države Poljskega kraljevstva pa bodo z veseljem videle na svojih vzhodnih mejah vzrast in vzcvet srečno in svojega narodnega življenja veselo državo.

Na najvišje povelje Njegovega Veličanstva cesarja avstrijskega in apostolskega kralja ogrskega

e. in kr. generalni gubernator: K. u. k.

Popolnoma analogna proklamacija se izda isti dan v generalni guberniji Varšavi.

Polonie resurrectura. Poljska zopet vstaja. Več kakor 120 let je ni bilo one slavne kraljevine, katere kralj Sobieski je rešil Evropo turške nevarnosti, ki je bila nekaj narodom vzgled svobodne države, katere junaštva so napolnjevala kulturni svet z občudovanjem in katere nesrečna usoda je navdajala najplemenitejše duhove preteklega stoletja z globokim sočutjem.

S tremi strahovitimi udarci so razkosali sosedji v letih 1772., 1793. in 1795. poljsko kraljevino ter si razdelili poljsko zemljo. Zdelo se je takrat, da bo s kraljestvom vred za vedno pokončan tudi poljski narod, ki je bil dolga stoletja važen činitelj evropske kulture in civilizacije.

Propast poljske kraljevine ni bila le posledica ekspanzivnosti sosednjih velikih držav, temveč tudi posledica notranjega narodnega razpada, nesložitosti, nezavednosti, nacionalne nemoralnosti. Katastrofe poljskih delitev so pokazale poljskemu narodu, da se je nahajal ne le državno, temveč tudi nacionalno v pogubi, nesreča ga je zdramila, dala mu je spoznati lastne velike grehe in vzbudila je v njem zopet silno življenjsko moč, ki ga je obvarovala obupa. Opirajoč se na svetle tradicije minulosti, je ohranil poljski narod v svojem srcu trdno nadejo nove lepe bodočnosti. Državno razkosan in razdeljen, si je ohranil krepki čut edinstva, je napredoval materialno in duševno, vedno dragocen činitelj splošne človeške kulture.

In nikdar ni obupal. V najžalostnejših časih svojega ponižanja je znal sebi ohraniti svetlo podobo obnovljene Poljske in njegovi najboljši možje so vedeli prepričati svet, da pride za poljski narod čas zopetnega vstajenja, da ta čas mora priti. In tako je po izbruhu svetovne vojne pri nas in pri sovražnikih zavladalo prepričanje, da mora krvava vojna popraviti velik greh, storjen poljskemu narodu z uničenjem njegove države. Zlasti v ententnih državah ni manjkalo obljub. Čim več poljskega ozemlja se je nahajalo v rokah centralnih armad, tem sijajnejša so bila obetanja četverozeve in iz samega

Petrograda so prihajali glasovi, da bodo Rusi dali Poljakom samostojno državo v personalni uniji z ruskim carjem. Kar so sovražniki le obljubljali, to sta Avstrija in Nemčija dejansko storili. Cesarji manifest z dne 4. novembra je oni veliki historični čin, pred katerim se razblinijo vse besede »prijateljev poljskega naroda« v ententnih državah.

Pred svojim vstajenjem pa je moral poljski narod pretrpeti še tisočero smrt, prebleti pravo peklo tuge in nesreče. Z neusmiljeno roko je vojna furija pustošila poljske zemlje, ki so bile torišča najkrvavejših bojov, uničila življenja in premoženja poljskega prebivalstva. Tudi v trenutku, ko se dviga beli poljski orel k novemu poletu, je ozemlje nove Poljske še razrito strelskih jarkov, in dan na dan je obliva kri junakov.

Med bojnim gromom in bliskom sta avstrijski in nemški cesar sporočila poljskemu narodu, da mu hočeta dati v last ozemlje, osvojen od njegovih hrabrih armad, v katerih vstah so se v znamenju poljske ideje tako junaško borile tudi brigade poljskih legij, naznanila sta mu, da hočeta ustanoviti novo poljsko kraljevstvo s konstitucionalno ustavo. Cesar Franc Jožef in cesar Viljem sta storila ta korak v interesu srečne bodočnosti poljskega naroda, katerega kraljevstvo naj si v ozki zvezi s centralnimi državama, ustvari garancije krepkega obstoja in naj ojači odporne in ustvarjajoče sile srednjeevropskih narodov. V ta namen bo nova poljska država postavila predvsem svojo lastno armado, ki bo imela nalogo, da skupaj z vojskami centralnih držav brani in ohrani velik dar obeh slavni ustanoviteljev nove poljske kraljevine.

Izjava avstrijskega ministra zunanjih del barona Buriana.

V ponedeljek, dne 30. oktobra je minister zunanjih del sprejel deputacijo poljskih osebnosti iz Varšave, ki jo je vodil rektor varšavskega vseučilišča dr. Josip Brudzinski. Ta deputacija je obrazložila ministerstvu razne želje, osredotočene v

ustanovitvi poljske države. Minister Burian je odgovoril: Posebno zadovoljenje mi je, da vas morem pozdraviti in vam naznaniti, da je Njegovo Veličanstvo cesar sklenil, zopet ustanoviti poljsko državo. Bodoča kraljevina Poljska dobi seveda šele po sklepu miru svojo popolno državno eksistenco in bo dobila jamstva svojega obstanka v tesni politični in vojaški zvezi z obema centralnimi državama. V svoji spomenici ste izrekli vrsto želja, katerih za zdaj še ni uvaževati. Lahko pa ste prepričani, da se bomo v zvezi z našim nemškim zaveznikom trudili, ustreči v primernem času po možnosti vašim željam. . . . Osvoboditi hočemo Poljsko iz ruskega jarma končno in računamo na vašo dejansko pomoč. Imejte popolno zaupanje do nas, položite z zaupanjem svojo usodo v roke zveznih držav in pomagajte z vsemi svojimi duševnimi in materialnimi silami, da se uresniči po Avstro-Ogrski in Nemčiji sklenjeno zgodovinsko dejanje: obnovitev svobodne, samostojne kraljevine Poljske.

Deputacija je ostala še nekaj časa v zunanem ministerstvu, kjer so bili navzoči tudi vsi sekcijski šefi zunanje politične službe.

Dne 28. oktobra je bila ista deputacija v Berlinu, kjer ji je dal državni kanceler von Bethmann-Hollweg podobne izjave.

Od merodajne politične strani poročajo listom, da bodo Avstro-Ogrska, Nemčija, Bolgarija in Turčija takoj priznale novo neodvisno poljsko državo ter da bodo o tem tudi obvestile nevtralne države. Kako stališče bodo zavzele nevtralne države, ni še znano.

Namen nove Poljske.

Dunajski listi priobčujejo informacijo, ki so jo dobili v zunanem uradu. Ta informacija pravi: Ustanovitev samostojne Poljske je prvi veliki rezultat svetovne vojne. Nad tem se smemo veseliti za prvo iz čustvenih vzrokov. Pa tudi iz političnih vzrokov je ustanovitev nove države pristočno pozdraviti. Nova Poljska je določena, da bo dev

skupnem interesu obramben zid, jez proti azijski preplavi. Da bi to nalogo sama izvrševala, za to bo preslaba. Raditega bo primorana, biti svojim mejašicam, centralnim državam dobri sosed. Vse to nas upravičuje, da zremo z radostjo v bodočnost.

Konstituiranje poljske kraljevine.

Kakor izhaja iz izjave barona Buriana, sta centralni državi odločeni, ustanoviti samostojno Poljsko kot kraljevino. Popolno državno eksistenco naj dobi nova država šele po sklepu miru. Cesarji manifest poljskemu narodu je torej smatrali kot slovesno obljubo vladarjev centralnih držav, da poljskega ozemlja, ki se nahaja v rokah njihovih armad, ne bodo izročila Rusiji nazaj in tudi ne sama obdržala, temveč da smatrata to ozemlje kot zaupano jima last poljskega naroda, katerega srečno bodočnost, temelječo na državni samostojnosti, hočeta zasigurati. Kot ustanovljeno, oziroma konstituirano bo smatrati poljsko državo v smislu mednarodnega prava, čim bo postavljena državna oblast (vladar in vlada), organiziran državni narod in določena meja nove kraljevine. To so trije primarni znaki državne eksistence, ki se bo po besedah barona Buriana udeležila po sklepu miru. Najaktualnejše vprašanje, organizacija poljske armade, je od državne eksistence Poljske neodvisno. V smislu mednarodnega prava je pripustno priznanje vstavev kot vojaške se stranke (partie belli-gérante), ako imajo vstajni zaseden del državnega ozemlja ter ta del redno upravljajo in vzdržujejo stike z drugimi državami. V tem položaju se nahaja sedaj Poljska. Priznanje poljske armade kot partie belligérante bi vezalo v smislu mednarodnega prava le tisto državo, ki je priznanje faktično izrekla.

Poljska kraljevina.

Ruska ali kongresna Poljska, tako imenovana, ker ji je določil meje dunajski kongres leta 1815., ki naj v smislu manifesta postane zopet samostojna kraljevina, obsega približno 127.000 km² ozemlja, na katerem

LISTEK.

Sožalje.

Kaj mislite — ali bi bilo človeštvu v srečo, ali nesrečo, ko bi ne bilo na svetu toliko tolažnikov? Mogoče bi se nesrečneži malo bolj na gosto obešali, ali pa tudi ne. Torej, jaz ne vem.

Gospod Filip Ostriga pa o tem sploh ne premišlja. On je prepričan, da bi skoro vse mlade žene ob prebranki izgubi svojih mladih mož in skrbnih očetov poskakale skoz okna na cesto. Nekoč je malo manjkalo, da mi ni prisolil zausnice, ko sem dvomil nad resnično žalostjo mlade vdove, ki je ob smrti svojega moža norela, mahala z rokami na vse strani, se sklanjala skoz odprto okno in kričala na ves glas: ljudje pomagajte, tecite, držite me, če ne, skočim skoz okno. Imenoval sem jo kome-dijantko, njemu pa je planila kri v glavo, zamahnil je z roko, jaz pa sem se odmaknil.

Gospod Filip je prepričan, da bi imelo vsako mesto posebno pokopa-

lišče samo za obešence, ko bi ne bilo ljudi, ki vedno tolažijo. On vidi živo vse one, ki bi si iz obupa rezali vratove in odvodne žile, para li trebuhe, se streljali, ki bi skakali v vodo in ogenj, pili strup, ali pa se dušili s strupenimi plini.

Pravi, da vidi in čuti vse gorje, ki bi uničevalo človeštvo, ko bi ne bilo tolažbe.

Gospod Filip ima krotke, vedno mokre oči in nosi štirioglato, lepo česano brado. Govori vedno natiho, malo jokavo in je v vsem obnašanju zelo pohleven.

Zanima se za vse dogodke. Nesreča bližnjega mu je vedno pri srcu. Če čuje, da stradalje kje osiroteli otroci, jih obišče, ali pa gre k županu, in prosi za nje. On pozna vse težko ponesrečene in ve, če bodo še ozdraveli ali ne. On pozna vse daleč naokrog, ki se spravljajo z bogom. Ves dan hodi po ulicah. Izgine zdaj-pazdaj med vrati visokih in nizkih hiš in se spet pokaže na vogalu druge ulice. Govori s staro, sključeno ženo, roko položeno na njeno ramo in meje sočutno za glavo. Če drda po cesti rešilni voz, teče za njim. Povsod je on, povsod tolaži. Eno napako pa ima, da nima denarja, ali pa vsaj premalo. Dejansko ne more po-

magati, zato pa pomaga z dobro besedo in trdi vedno, da je dober prijatelj vreden zlata. Gospod Filip Ostriga se obnaša povsem zelo korektno. Pije malo ali pa malo preveč, če plačajo drugi, kadi zmerno, kakor se spodobi olikanemu možu, v kinematograf hodi poredko, ker hrani denar za koncerte in javne plesne. Družabnemu življenju se torej ne odteguje. Pri pevskem društvu poje drugi bas. Po zimi ga vidiš na sankališču ali pa na drsališču, v debelem volnenem sviterju in v kratkih hlačah. Drsi se zna elegantno. On ljubi vse, on se zanima za vse, pa vendar ni egoist, živi samo za človeško družbo. Vsakemu novorojenčku želi neskaljeno srečo in vsakega mrtvega spremlja dostojno k zadnjemu počitku. Zlasti se odlikuje v tem, da izraža znancem ob smrti, ali pa po smrti kakega družinskega, ali sorodnega člana svoje globoko sožalje. In potem se prikaže sigurno k pogrebu ves črn oblečen in poje ginjen pred hišo žalosti in na pokopališču žalostinke. Torej večje korektnosti si misliti ne moremo. Stanuje v tretjem nadstropju, v temnem kabinetu — z razgledom na dvorišče in k nebu, če se sklone skoz okno in pogleda navzgor.

Oprava je skromna, umivalnik v podobni trinožnik, miza z enim stolom, posteli in velika omara. Na eni steni visi na petih žeblih vsa obleka za delavnik, na drugi steni nad posteljo pa visi edina slika, ki kaže usmiljenega Samaritana. Zunanost je priprosta, skoro ubožna in v tej skromnosti prebiva vse hvale vredni Ostriga. Vstaja zjutraj z mirno vestjo in se vleže vsak večer k počitku v najslajši zavesti, da je opravil delo poštenega človeka. In kadar spi, spi samo Ostrigovo trdno ielo. Oči so zaprte, usta dihaajo, žile mirno utripajo.

Njegovo dobro srce, njegova duša, bistvo njegovega življenja, vse to je zaklenjeno v omari, ne leži na postelji, ampak čaka, da se bo zbudil, da bo vstal, vzle ključek iz miznice in bo odklenil. V omari je spravljeno njegovo sožalje. To je pravzaprav pravi, dobri, nepokvarjeni, usmiljeni Ostriga.

Život mu je razkosan in visi na lesenih klinih. Glava leži na dnu v kotu, zaprta v visoki okrogli skatliji. Zraven skatlije sta postavljeni vstrib obehve stopali. V drugem kotu sta zaviti v svilen papir obehve roki in zraven v podolgovati skatliji je spravljn vrat.

Neomadeževani Ostriga visi, leži in čaka v temi zaklenjen na one-ga Ostrigo, ki leži zleknen v vsel pravičnosti.

Pred kratkem je umrlo visokocišlano velerodje. Zapustilo je ne-utolažljivo premilostno in troje brhkih hčerk.

Ko je nastopila kriza, je že stal Filip Ostriga s povešeno glavo na trotoarju, pod hišo žalosti. Naslonil se je ob zid in čakal. Napalil si ni cigarete, ker se ne spodob ob takih slučajih. Gledal je v tla s svojimi žalostnimi, vlažnimi očmi in si gladil brado.

Naenkrat privzdigne obraz in posluhne. Plane k hišnim vratom.

Iz prvega nadstropja se čuje krič in jok. Izgine v vežo, pa se prikaže spet čez trenotek. Postoji na pragu, se še trikrat obrne in maje z glavo. Ko je šel čez cesto ves sklonjen, z zalitimi očmi, ga je ustavila stara žena s cekarijem v roki.

»Kaj je gospod Filip?« je vprašala naglo in spet stisnila suha usta.

»Ravnokar ga je poklical bog k sebi, mir njegovi duši — potrepljal jo je po rami in šel hitri korakov dalje.

(Dolje prihodnja)

je živel pred izbruhom vojne okrog 12 milijonov ljudi. Izmed teh je bilo leta 1900 po prof. Niederleju okrog 8 milijonov Poljakov. Rusko poljsko ozemlje je razdeljeno v 10 gubernij: Kievska, Kielec, Lomža, Lublin, Piotrków, Plock, Radom, Siedlice, Suwalki in Varšava. Vse to ozemlje se nahaja v posesti centralnih armad. Skupno število Poljakov cenja prof. Niederle na okroglo 17.664.000; od teh živi v Rusiji 8,4 milij. v Avstriji 4,26 milij., na Nemškem 324 milij., ostali so raztreseni po Evropi in v močnih kolonijah po Ameriki (1,5 milij.). V obnovljeni poljski državi bo torej dosegla skoro polovica vseh Poljakov svojo državno samostojnost.

Iz zgodovine Poljske.

Velika bolečina na telesu Evrope je bila stoletja in stoletja Poljska in nekaj čudovitega je: Kadar je prišlo do velikih bojev v Evropi, vselej se je odprla tudi poljska rana.

Nočemo opisovati časa prvica Poljske, kako se je povzdignilo iz posameznih rodov kraljestvo Mjezaska I., kako se je širila pod Bolesławom I. na Pomoransko, kako je slabela in razpadala v notranjih bojih, dokler poljskih pokrajin ni združil zopet Bolesław Krzywousti. Čas Przemyslidov, boji z Nemškimi viteškimi redom, zavzetje Marienburga, boji s Tatari so pripravljali vladajočega poljskega plemstva. Čas Kazimirja Wilkega s pridobitvijo Volinije in razširjenjem svojega vpliva na Galicijo in Mazovijo, s prvimi državnimi zborom leta 1365., prvo akademijo v Krakovu 1364., spada med najslavnejše čase poljske zgodovine. Zopet si sledijo boji z Rusi in s Tatari ter z Nemškimi viteškimi redom, kateri zadajajo se je končal s porazom reda 15. julija 1410 pri Grunwaldu. Združeno z Litvsko je razširilo vpliv poljske države. Vlada Jagiellonov, označena z zadržanim husitske krive vere, trinajstletno vojno z Nemškimi viteškimi redom je Poljsko spravilo v ožji dotik tudi s poznejšimi habsburškimi deželami. Silni boji z Rusi so napolnili vso dobo Jagiellonov. Ves čas se je vršil boj za nadvlado katoliške in grške cerkve. Iz pojagellonske dobe, ko se je Poljska preuredila v volilno kraljestvo, omenimo protireformacijo, neštete vstaje in upore plemičev, ki so spodbujale državo, zopet boje z Rusi in Švedi, katerim je največji del Poljske podlegel. Tudi boji s Turki padejo v ta čas. Popolnoma opustošena je bila Poljska vsled neprestanih vojn, ko je prišla pod sasko hišo s kraljem Avgustom II. Toda Poljska je bila po smrti Avgusta III. zapisa pogin. Rusija in Pruska sta se dogovorili o razdelitvi Poljske. Zaman se je branila Poljska proti vplivu Rusije pod carico Katarino. Poljske delegacije so bile obsojene v brezdelje, reda ni bilo nobenega v deželi, verski boji so jo razdvajali, konfederacije plemičev so se borile druga proti drugi, Rusija se je vmešavala in končno je avstrijski cesar Jožef II. zasedel nekaj tedaj poljskih pokrajin, ki so prej pripadale Ogrski. Dne 5. avgusta 1772 je bila prva delitev Poljske sklenjena in okupacija v septembru izvršena med Avstrijo, Prusko in Rusijo. Avstrija je dobila takrat 70.480 km² s skoraj 3 milijoni prebivalcev, vojvodino Lvovsko, polovico Krakovske vojvodine in zapadno Podolje. Pruska je dobila 34.745 km². Rusija pa 108.750 km². Dočim je ostalo drugod mirno, je v Rusiji pripadajočem delu Poljske neprestano vrela in tudi še ostalo poljsko kraljestvo, prikrajšano za eno tretjino svojih pokrajin in pod Stanislavom Avgustom je hiral na neprestanih sporih. V drugi delitvi Poljske, podpisani 23. januarja 1793, je Rusija odrgala Poljski 250.700 km², Pruska 58.370 km². Poljska se je bila skrčila od 750.000 km na 254.000 km². Izbruhnila je pa še v tem delu Poljske pod Madalinskim in marca 1794, tudi pod Kościuszkom v Krakovu vstaja, kar je Poljsko kraljestvo popolnoma uničilo. Dne 3. januarja in 24. oktobra 1795 je bila sklenjena tretja delitev Poljske. Avstrija je dobila pokrajino med severnim Bugom, Vislo in Pilico s Krakovom, skupaj 45.922 km². Pruska dežela zapadno od tam z Varšavo in do gornjega kolena Njemna 54.898 km². Rusija pa 111.780 km². Zadnji kralj Stanislav Avgust se je odpovedal prestolu v Grodnu ter umrl 12. februarja 1798 v Petrogradu.

Od takrat je poljska zgodovina prav za prav le zgodovina drugih držav. Avstrija je ustanovila 1772 posebno kronovno Galicijo in Wlodzimiersko. Leta 1784. je bilo ustanovljeno v Lvovu vseučilišče, a leta 1805. zopet zatvorjeno. Leta 1775. so dobile poljske dežele posebno

ustavo, 1804. posebna plemiška sodišča. Pričela se je tudi v velikem stilu kolonizacija z nemškimi kmeti. Pruska je delala v letih 1793 do 1795 na organizaciji svojih dežel s posebnim oziranjem na kolonizacijo nemških kmetov.

Izguba poljske neodvisnosti je poljske patriote silno bolela in opetovano so skušali zopet doseči svoje kraljestvo, pri čemer jih je podpirala simpatija drugih držav, zlasti Francoske.

Poljaki so se upirali v svojih upih na Napoleona ter zbirali 1797. poljsko legijo celo v Lombardiji pod generalom Dombrovskim. Takrat je nastala tudi poljska himna »Jeszcze Polska nie zginela«. Pa tudi od carja Aleksandra, ki je zasedel 1801. prestol, so upali pod vplivom kneza Adama Czartoryskega isto.

Po miru v Tilsitu 1807. je izgubila Pruska skoraj vse poljske pokrajine ter se je ustanovila velika vojvodina Varšava s saksanskim kraljem.

Leta 1809. je Avstrija napovedala veliki vojvodini vojno, ter zavzela Varšovo, a se je morala končno omejiti na obrambo Galicije proti Jožefu Poniatowskemu. V schönbrunnskem miru je dobila velika vojvodina Krakov in okrožje Zamość s 53.000 km², tako da je obsegala 157.000 km².

Napoleonov pohod proti Moskvi in njegovo strašno umikanje skozi Poljsko je znano. Napoleonu se je očitalo, da takrat ni proglasil poljskega kraljestva.

Dunajski kongres je zopet uničil veliko vojvodino Varšavo in prišlo je 1815. do četrte delitve Poljske. Krakov in okolica je tvorila republiko, sicer pa je bila Poljska razdeljena tako, kakor smo jo našli pred izbruhom vojne leta 1914.

Na ruskem Poljskem so se nato vrstile vstaje. Tako so 29. novembra 1830. vstali s pomočjo čet napadli grad Belvedere, prestolico velikega kneza ter do 13. decembra pregnali vse rusko vojaštvo iz dežele. Dne 25. januarja 1831. je državni zbor odstavil carsko hišo Romanovov, toda ob Bialolenki so bili Poljaki 25. februarja popolnoma poraženi. Z menjačim uspehom so se vlekli boji do 26. maja, kateri dan so bili Poljaki poraženi pri Ostrolenki in so se morali umakniti na Varšavo. Neednost je razdvajala tudi tu Poljake in 7. septembra je kapitulirala Varšava. Konstitucija iz leta 1815. se je nadomestila z organičnim statutom z dne 26. februarja 1832. s posebnim državnim svetom. Ruski jezik se je vpeljal tudi na Poljskem kot uradni jezik leta 1840. in celo poljska vseučilišča so se zatvorila.

Tudi na Pruskem se je odstranilo zaradi vstaj namestništvo in višji predsednik, ki je sledil Radziwillu, v. Flottwell, je organiziral poljske pokrajine ter uvedel povsod nemški državni jezik. Samostani so se sekularizirali in pričelo se je raznarodovanje poljskih pokrajin s tem, da so se nakupovala poljska posestva in oddajala Nemcem.

Leta 1846. se je pripravljala zopet poljska vstaja, ki pa je bila v kali udušena in isto leto republika Krakov priključena Avstriji.

Leta 1848., ko se je borila Avstrija z vstajo, je bila celo prisiljena bombardirati Krakov in Lvov.

Še enkrat, leta 1862., je izbruhnila na ruskem Poljskem vstaja, a v manjšem obsegu. To pot je poslal car Aleksander II. v Varšavo svojega brata Konstantina kot namestnika z Willopoljskim kot predsednikom civilne uprave ter podelil kraljestvu popolno avtonomijo. Poljaki so odgovorili s poskušanimi umori še isto leto 1862. dne 8. julija na velikem knezu in avgusta na Wielopolskem. Leta 1863. meseca januarja je dosegla vstaja vrhunec, pa je bila tudi kmalu udušena. Posledica je bila državna uprava cerkvenih posestev, premestitev vrhovne uprave kot komisija v Petrograd, ruski učni jezik. Pozneje so se uvedla tudi ruska sodišča leta 1876. Vsled krutosti generalnega gubernatorja Gurka je prišlo do zarote proti carju Aleksandru III., ki pa je ostala brez posledic.

V Nemčiji se je uvedlo leta 1872. državno šolsko nadzorstvo, leta 1873. nemški učni jezik za vse predmete ljudskih šol, tudi za veronauk, leta 1887. se je poduk v poljski črtal iz šole. Ker je podpiral poljske narodne težnje, je bil knezočof Leodochowski 1874. odstavljen in šele 1885. imenovan na njegovo mesto Nemec Dieder, sledil mu pa je 1892. zopet Poljak Stabiewski. Poljaki iz Ruskega so bili izgnani. Zakon z dne 26. aprila 1886. je zopet dovolil sto milijonov mark za nakup poljskih posestev in oddajo Nemcem, ta fond pa se je zvišal 1892. na 200 in 1902. na 350 milijonov mark. Proti temu so si osnovali Poljaki leta 1905. svoje obratno društvo »Socja«.

Zadnjič je prišlo 1906. v nemških poljskih pokrajinah do velike stavke poljskih šolskih otrok proti nemškemu verskemu poduku, ki je imel mnogo žalostnih posledic, dosegel pa vsaj to, da privatni poduk v poljski v šolah ni bil več zabranjen.

Sedaj je ruska Poljska kraljestvo in tudi za Galicijo se obeta Poljsko izpolnitev njih želji. A to sme biti le prvi kamen v ponosni zgradbi avtonomije narodov, ki bo najlepša zmaga nad našimi sovražniki.

Cesarjevo lastnoročno pismo o avtonomiji Galicije.

Dunaj, 4. novembra. (Kor. urad.) Jutrišnja »Wiener Zeitung« priobčuje to - le najvišje lastnoročno pismo:

Ljubi dr. v. Körber!

V smislu Svojega dogovora z Nj. Veličanstvom nemškim cesarjem, se bo ustvarila iz poljskih pokrajin, iztrganih od naših hrabrih vojsk ruskemu gospodstvu, samostojna država z dedno monarhijo in konstitucionalno ustavo.

Pri tej priliki se spominjam ginenega srca mnogih dokazov vdanosti in zvestobe, ki so mi bili izkazani tekom Moje vlade s strani dežele Galicije ter velikih in težkih zlatih, ki jih je morala prinašati v tej vojni ta dežela, izpostavljena najhujšemu sovražnemu navalu, v interesu zmagovite obrambe avstrijskih državnih mej in ki ji zagovarja trajno pravico do Moje najtoplejše očetovske skrbi.

Zato je Moja volja, da dam v trenutku, ko nastaja nova država, roko v roki s tem razvojem tudi galicijski deželi pravico, da Svoje deželne zadeve do polne mere tega, kar se strinja z njeno pripadnostjo k državi celokupnosti in njenemu propevanju samostojno urejuje in da nudim s tem galicijskemu prebivalstvu garancijo za njega narodni in gospodarski razvoj.

Naznanjač Vam ta Svoj namen, Vam naročam, da izdelate za njega zakonito uresničenje primerne predloge ter Mi jih predložite.

Na Dunaju, 4. novembra 1916.

Franc Jožef m. p.

Körber m. p.

Cesarjevo lastnoročno pismo o bodočem stališču dežele Galicije v državni skupnosti avstrijski pravi, da ne more ostati ustanovitev poljske države brez vpliva na razmere v Galiciji in da je vsled tega treba zakonodajno in upravo prilagoditi novemu položaju. Stališče, ki ga bo Galicija v prihodnje zavzemala poleg drugih kronovin, se določi šele pozneje. Ministrski predsednik ima naročilo, da sestavi primerne predloge. Odločeno torej ni še nič, ali bo imela Galicija v prihodnje svoje zastopnike v avstrijskem državnem zboru, ali jih še ne bo.

Vprašanje galicijske avtonomije igra v avstrijski politiki že od nekaj velike vloge. Na eni strani je odgovarjala težnja po avtonomiji Galicije poljskim narodnim tradicijam, na drugi strani pa so avstrijski Nemci zahtevali takozvano Sonderstellung avstrijskih poljskih dežel, da oprosteno notranjo Avstrijo slovanske večine in si olajšajo politično situacijo zlasti tudi v parlamentu. Od Thunovih časov se pojavlja zahteva po eksemiciji Galicije in tudi Dalmacije v nemških programih najprvo v takozv. binkoštnem programu iz leta 1899., končno tudi v letošnjem takozvanem velikonočnem nemškem programu.

Z oktobrskim diplomom so bili Poljaki zadovoljni, proti centralističnemu februarškemu patentu pa je bil njihov odpor jako silen in njihova avtonomistična stremeljenja so se uveljavljala tudi po uvedbi dualizma. Že leta 1868. je dobila Galicija skoraj popolno šolsko avtonomijo in leta 1868. ter 1869. je bil proglašen poljski jezik kot uradni jezik pri sodnih in v politični upravi v galicijski deželi.

Avtonomistične želje Poljakov so izražene v takozvani »galicijski resoluciji«, ki jo je sprejel galicijski deželni zbor dne 24. septembra 1868. Ta resolucija zahteva obsežno narodno samoupravo z odgovorno deželno vlado, samostojnim vrhovnim sodiščem in finančno samostojnost. V državnem zboru naj bo Galicija zastopana po delegaciji svoje.

ga deželnega zbora, in sicer le glede onih zadev, ki ostanejo tudi v bodoče skupne. Poljski klub je predložil to resolucijo tudi državnemu zboru, kjer se je vršila obširna debata. Hohenwartovo ministrstvo, ki principov te resolucije ni moglo akceptirati, je izročilo dne 5. maja 1871 državnemu zboru lasten predlog o uvedbi avtonomije za Galicijo. V smislu tega predloga naj bi imel galicijski deželni zbor zakonodajno kompetenco glede organizacije politične uprave 1. in 2. instance, glede nižjega pravosodstva, policijskega kazenskega prava in nekaterih manj važnih gospodarskih zadev. Kot vrhovno sodišče za Galicijo naj posluje poseben senat dunajskega vrhovnega sodnega in kasacijskega dvora. V državnem zboru naj bo Galicija zastopana po delegaciji svojega deželnega zbora ter naj dobi v kabinetu svojega posebnega ministra. Parlamentarni odsek je to predlogo še razširil ter zlasti določil, da se sme galicijska delegacija v državnem zboru udeleževati razprav le glede onih predmetov, ki ostanejo skupni.

Ta predloga ni hila nikdar sprejeta, pač pa so Poljaki dobili tisto leto svojega »galicijskega ministra«, ki je od takrat reden član vsakega avstrijskega kabineta.

Kakor sledi iz cesarjevega lastnoročnega pisma, bo urediti avtonomijo Galicije zakonitim potom, t. j. vlada bo morala pripraviti potrebne predloge za državni zbor, ki bo sklepal o njih z 2/3 večino, ker gre za spremembo ustave. Smatrati moramo, da se bo vprašanje gal. avtonomije razrešilo definitivno istočasno s poljskim.

Dunaj, 4. novembra. (Kor. urad.) »Wiener Zeitung« priobčuje, kakor znano, cesarjevo lastnoročno pismo o ureditvi bodočega stališča Galicije v državni celoti.

Jasno je, da ne more ostati ustvaritev samostojne poljske države na severo - vzhodu monarhije brez vpliva na razvoj dogodkov v Galiciji. Zato je nastala potreba, da se Galicija prilagodi tako z ozirom na zakonodajo, kakor na upravo novemu položaju. Nova uredba, ki se namestila, se nanaša na posebne razmere, ki so našle že dolgo izraza v različnih ustrojih dežele ter gre pot do izpolnjenja.

Pozicija, ki naj se prizna Galiciji v okviru Avstrije, v lastnoročnem pismu ni označena v podrobnostih. Te so pridržane poznejšemu razmotrivanju in poznejšim sklepom. Vendar nudi lastnoročno pismo važne opore za presjelo bodočega razvoja ter označuje okvir, v katerem se bo to izvršilo. Če se da deželi pravica, da sme samostojno urediti svoje zadeve do polne mere onega, ki je v soglasju z njeno pripadnostjo k državi celoti in v soglasju z njenim propevanjem, potem se združujeta v teh besedah oba za vsak državni razvoj v Avstriji merodajna momenta: Blagor države in v državni blagor dežele.

Kar se tiče uresničenja v lastnoročnem pismu napovedanega namena, je to prvi korak s pomočjo odgovorne vlade. Ministrski predsednik je dobil naročilo, da izdela primerne predloge, kako naj se zakonito stvari nanovo uredi. Naloga vlade bo torej, da najde formulo in pot, ki z jamči izvedbo v smislu temeljnih namenov.

Izjava Ukrajincev o avtonomiji Galicije.

Predsedstvo parlamentarnega zastopstva Ukrajincev (to so galicijski Malorusi) je izdalo naslednjo izjavo: Parlamentarni zastopniki ukrajinskega naroda so soglasno sprejeli sledečo resolucijo: Spriči iz avtoritativnega vira izhajajoči vesti o predstoječi novi uredbi državnopravnih razmer v Galiciji v smeri razširjenja deželne avtonomije, oziroma ugotovitve posebnega stališča te kronovine, se zavaruje ukrajinsko parlamentarno zastopstvo v imenu ukrajinskega naroda v Avstriji odločno proti vsaki spremembi v zgoraj imenovanem smislu, smatra isto za jako nevarno za ukrajinski narod in za skrajno škodljivo za avstrijsko monarhijo, se zavaruje najodločnejše proti temu, da bi se taka preuredba izvršila, ne da bi bil vprašan ukrajinski narod, oziroma njega lokalni zastopniki. Prezidiu se naroča, naj nemudoma naznani vsem merodajnim mestom v monarhiji enotno stališče celokupnega ukrajinskega naroda.

Spominjajte se rodbin vpoklicanih vojakov in »Rdečega križa«.

Vojna.

Naše uradne poročila.

Dunaj, 4. novembra. (Kor. ur.) Uradno se razglša:

VZHODNO BOJIŠČE.

Armadna fronta generala konjenice nadvojvode Karla.

Na severnem Vlaškem nadaljuje sovražnik svoje napade. Izvzemši zopetno osvojitve obmejne višine Rošče (v prostoru jugovzhodno od Braševa) ni imel nikjer uspeha. V bojih za neko višinsko pozicijo, ki smo jo držali proti najsilnejšim napadom jugozapadno od Predeala smo vneli nad 250 Rumunov. Ob sedmograški vzhodni fronti zvišano romunsko artiljerijsko delovanje.

Armadna fronta generala feldmaršala princa Leopolda Bavarskega.

Pri Bohorodčanih je napadel nekaj c. in kr. lovski komando ruske prednje straže ter zasul njih pozicije. Ob Narajovki so zajuršali nemški bataljoni iznova nekaj ruskih jarkov ter so jih obdržali nasproti ljuhim protinapadom.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Po težkih bojih 1. in 2. novembra je potekel 3. november dopoldne na bojni fronti Primorske brez večjih bojev. Popoldne pa je napadalno delovanje Italijanov zopet naraslo. Na Krasu je naš zaporni ogenj zadržal pričetke napadov. Kljub številnim poskusom ni mogel sovražnik nikjer pridobiti prostora. V Vipavski dolini so sunile zvečer močne sovražne sile tja v naše pozicije med Vrtojbo in Biljami. S protinapadom so našli kmalu nato zopet zavzeli vse jarke. Pred ovirami pri Sv. Katarini in Damberju je izkrmavelo več bataljonov berzallerjev v brezuspešnem napadu. Število od 1. novembra sem vjetih je naraslo na 3500.

JUGO - VZHODNO BOJIŠČE.

Nobenih posebnih dogodkov. Namestnik načelnika generalnega štaba pl. Höfer, fml.

DOGODKI NA MORJU.

Dne 3. t. m. zvečer je obtožila flotilja hidroplanov vojaške objekte v Škocijanu, Tržiču in ladjedelnice »Adria« izdatno z bombami.

Brodovno poveljstvo.

Dunaj, 5. novembra. (Kor. urad.) Uradno se razglša:

VZHODNO BOJIŠČE.

Armadna skupina gfm. v. Mackensena.

Skupina avstro - ogrskih motorjev je izkrcala dne 3. novembra na donavskem otoku Dinu in na nasproti ležečem romunskem bregu oddelke. Pregnali so sovražnika in mu vzeli 2 topa in 4 municijske vozove. Romunska ojačenja smo pognali v beg.

Armadna fronta generala kavalerie nadvojvode Karla.

Zapadno od prelaza Szurdok so Romuni brez uspeha nadalje napadali. Jugo - vzhodno od prelaza Verestoronye smo pridobili ozemlja. Jugozapadno od Predeala so zavzele nemške in avstro - ogrske čete močno utrjeno in žilavo branjeno pozicijo Clabucepu ter potem v močni borbi še drugo sovražno črto. Sovražnik je pustil v naših rokah 14 častnikov, med njimi enega polkovnega poveljnika, in 647 mož, s čimer je narasel ves plen iz bojev južno od Predeala na 1747 vjetih, 8 topov in 20 strojnih pušk. V obmejnem prostoru vzhodno Braševa je pričel sovražnik zopet z napadom. V okolici Tölgyesa je bila naša fronta na dveh točkah za kaka 2 kilometra potisnjena nazaj.

Fronta gfm. princa Leopolda Bavarskega.

Ničesar novega.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Na Krasu so namerili Italijani včeraj svoje glavne napore proti našim pozicijam na južnem delu visoke planote. To pot je bil prostor pri Jamijah ognjišče boja. Od jutra naprej je držal sovražnik naše tamonje jarke pod živahnim ognjem, ki se je vsakokrat ojačil, predno je prodrla pehota. Vsi napadi, zlasti tudi zadnji, ki so ga poskušili še ob 8. zvečer, so se zlomili v našem ognju z največjimi izgubami za sovražnika pred našimi črtami. Na drugih delih boje fronte traja artiljerijski boj z nezmajljivo silo.

JUGO - VZHODNO BOJIŠČE.

V našem območju ničesar novega.

Namestnik načelnika generalnega štaba pl. Höfer, fml.

Nemško uradno poročilo.

Berolin, 4. novembra. (Kor. ur.) Wolffov urad poroča: Veliki glavni stan:

ZAPADNO BOJIŠČE.

Armada skupina prestolonaslednika Ruprehta Bavarskega.

Ostri artiljerijski boji so se vršili pred sovražnimi napadi, ki pa so bili v našem ognju le v omejeni meri izvršili, tako severozapadno od Courcelleta in v odseku Queudecourt-Les Boeufs. Zavrnilo smo jih. Devet sovražnih letal je bilo v boju v zraku in od obrambnih topov zbitih.

Fronta nemškega prestolonaslednika.

Proti našim višinskim pozicijam vzhodno od Mose je sovražni ogenj popoldne močno narasel. Francoski sunki med Douaumontom in Vauxom so ostali brezuspešni.

VZHODNO BOJIŠČE.

Fronta generalfeldmarsala princa Leopolda Bavarskega.

Svoje uspehe na levo od Narajovke smo z zavzetjem nadaljnji delov ruske glavne pozicije jugozapadno od Krasnojarska razširili ter obdržali nasproti poskusom sovražnika jih zopet zavzeti.

Armada fronta generala kavalarije nadvoj. Karla.

Na severnem delu sedmograške vzhodne fronte je bojno delovanje zopet bolj živo, do sedaj pa ni prišlo do omembe vrednih infanterijskih bojev. Na južni fronti smo zavrnili posamezne romunske napade. Višino Roško jugovzhodno od prelaza ob Aluti je sovražnik zasedel. Jugozapadno od Predealta smo zavzeli neko romunsko pozicijo, ki smo jo bili v sunku dne 20. oktobra že zasedli. Prihodnja noč pa zopet izgubili. Tu smo vjeli nad 250 mož.

BALKANSKO BOJIŠČE.

Armada skupina gfm. v. Mackensena.

Pri podvzetju avstro-ogrskih monitorjev proti nekemu donavskemu otoku jugozapadno od Ruščuka smo vplenili 2 topa in 4 metala min.

V Dobrudži nobenih bistvenih dogodkov.

MAKEDONSKO BOJIŠČE.

Položaj neizpremenjen.

Prvi generalni kvartirni mojster v. Ludendorff.

Berolin, 5. novembra. (Kor. ur.) Wolffov urad poroča: Veliki glavni stan:

ZAPADNO BOJIŠČE.

Fronta gfm. prestolonaslednika Ruprehta Bavar.

Presežajoča na fronto severno od Ancre je dosegel artiljerijsko delovanje severno od Somme veliko silo. Sovražne napade tik vzhodno od Ancre severno od Courcelleta, pri Gueudecourtu in severo - zapadno od Saillija smo zavrnili.

Armada skupina nemškega prestolonaslednika.

Včeraj smo odgovorili na obstreljevanje, ki je bilo zadnji čas iz Reimsa na od prebivalstva neizpraznjene kraje za našo fronto v Champaign silnejše, s tem, da smo streljali na to mesto. Na desno od Mose mesta ojačeno streljanje.

VZHODNO BOJIŠČE.

Armada fronta gfm. princa Leopolda Bavar.

Dobro pripravljeno majhno podvzetje nam je prineslo skoraj brez lastnih izgub posest vasi Mozejki, vzhodno od Godučikov. Sovražnik je pustil v naših rokah nad 60 vjetih in več strojnih pušk in metal min. V ostalem je položaj neizpremenjen.

Armada fronta generala kaval. nadvojvode Karla.

Na severnem Sedmograškem so imeli Rusi v odseku Tölgyes krajeno uspehe. Na južni fronti se še nadaljujejo včeraj pričeti boji med prelazom ob Aluti in prelazom Boetza. Višino Roško smo vzeli nazaj ter smo z zavzetjem Clabucepu Babilija izpopolnili uspehe od prelaza Predeal naprej. Prav posebno močno izgrajena in besno branjena pozicija Clabucepu je s tem v naši posesti. Zavezniki čete so tu včeraj pripeljali 14 častnikov, med njimi enega

polkovnim poveljnikom in 647 možni v celotni vjeli 1747 Romunov ter vplenili 8 topov in 20 strojnih pušk. Posebno priznanje zasluži delo našega pešpolka št. 188. Pri pospravljanju bojišča severo - vzhodno od Campolunga smo samo med Argesoljem in Targulnem pokopali kakih 1000 Romunov. V napredujočem napadu jugo - vzhodno od prelaza Verestoronye in v zmagovit. boju zapadno od ceste čez prelaz Szurdok proti romunskim oddelkom, ki so tu prodrli, smo vjeli nad 150 mož.

BALKANSKO BOJIŠČE.

Armada skupina generalfeldmarsala von Mackensena.

Konstanco in Mangalijo so z morja sem obstreljevali. V Konstanci so napravili škodo. Obrežna artiljerija in letalci so sovražne ladje prepodili.

MAKEDONSKO BOJIŠČE.

Nobenih dogodkov.

Prvi generalni kvartirni mojster v. Ludendorff.

Borba za Jamlje.

Tretji dan bitke je že ponehalo ono strašno divjanje, ki je vladalo prva dva dneva. Popoldne ni bilo nikakega posebnega boja, popoldne pa so se Italijani zopet zagnali proti našim pozicijam na Krasu, v Vipavski dolini in med Solkanom in Vrtojbo, s poti »ob straneh« so silili na trnovsko planoto ter se trudili posebn. pri Sv. Katarini in pri Damberju, to je po poti za goriskim pokopališčem mimo stare cerkvice navzgor proti planoti. Več berzajerskih bataljonov je pritisnilo na to ozko pobočje in izkrcavalo v brezplodnih napadih. Prejšnje dni so skušali prodirati čez vrhine med Šempetrom in Vrtojbo preko Šoberja proti Volčjdragi, tretji dan pa so udarili južnejše med Vrtojbo in Biljami, da bi zavzeli tamkajšnje naše postojanke. Trudijo se torej Italijani, da bi vsopredno z akcijo na Krasu zagospodovali nad vsemi dohodi v Vipavski dolini od Trnovskega do Kraškega pogorja po vsej dolini, tako da bi bili na Krasu z leve strani popolnoma kriti. Krasu priča naša uradna poročila, se vsi taki poskusi Italijanov sproti izjalovljajo.

Četrty dan so se obrnili Italijani v glavnem na južni del Kraške visoke planote. Pri Jamljah so se vneli posebno luti boji. Italijanska artiljerija je bruhala z vsjo silo, posebno še, predno je nastopila infanterija. Boj je divjal ves dan, zvečer v temi že je bil odbit zadnji sovražni naskok. Italijani so imeli ogromne izgube. Po drugih delih fronte pa so besneli italijanski topovi vedno z enako silo. Obdelalo je torej italijansko armadno vodstvo fronto od Solkana do morja v vseh podrobnih točkah. Cadornova poročila govore sicer o uspehih, ali dejansko to obdelovanje ni dalo zaželjenega uspeha. Ako utegne devet- očenizacija tudi še trajati kak dan, gotovo je to, da so vrata v Trst pred Italijani trdno zavarovana.

Iz vojaškega razmotrivanja k poročilu generalnega štaba 3. novembra:

Drugi dan devete kraške bitke se je ljutost borenja še bistveno stopnjevala. Lahko rečemo, da je Cadorna na soški fronti masiral nad eno tretjino skupne italijanske armade. Ker je bil prvi ogromni naval odbit z izredno velikimi izgubami za napadalca, so morali voditelji druge in tretje armade drugi bojni dan poslati v boj sveže čete. Cenimo dosežanje število čet v boju na najmanj 15 divizij, to bi bilo okoli 250.000 mož. Pri Lokvici predvčeršnjem doseženi uspeh je spravljal sovražnika do tega, da je poskusil vrzel razširiti in poglobiti. Pri tem se mu je posrečilo, da je zavojeval z ogromnimi žrtvami višino Pečinka in je pridobil prostora na obeh straneh ceste, ki vodi v Kostanjevico. Boj za Pečinko je bil eden najbolj krvavih v svetovni vojni. Predno pa je ta sunek izredne sile dosegel uspeh, so bile decimirane cele brigade Italijanov in naše rezerve so prekorale pod strašnim zaporim ognjem nahajajoči se prostor in so ustavile prodirajočega sovražnika. Severno in vzhodno Lokvice so se izjalovili vsi sovražnikovi napadi.

Iz vojaškega razmotrivanja k poročilu generalnega štaba 4. novembra:

Tretji dan kraške bitke je potekel nekoliko mirnejše in ni provzročil nobene posebne izpremembe. Poudariti se mora, da danes izreden pomen številne in z municijo dobro oskrbljene artiljerije. Eden glavnih namkov obrambne vojne zavega masiranje velikih baterij ene poleg druge in druge za drugo kolikor jih more stati na prostoru in vsak top treba opremiti z najmanj 3000 strelj. Poleg tega mora biti na razpolago rezerva topov v kritje materialnih izgub tako da se more vsak demonstrirati pod ali nerahna baterija takoj nadomestiti. Napade, ki juriša nad 50.000 mož na odsek 5 do 6 km, se more odbiti samo, ako je artiljerija opremljena tako, da sipa ves napadalni čas bobnajoči ogenj z namer-

nom, da se zapre teren pred našimi jarki. Kar se porabi za topove, s tem prihranimo toliko in toliko dragega življenja naše nad vse hrabre infanterije. Eden top več v bojni črti pomeni tisoč rešenih življenj!

ITALIJANSKO URADNO POROČILO.

3. novembra. Na julijski fronti od Gorice do morja je trajal včeraj razljučen boj z novimi zmagovitimi uspehi za naše orožje. Vzdržal ostrega severnega grebena Kraške visoke planote so napadle neutrudljive čete 11. armadnega zbora, ko so bile ponoči zavrnile ljute protinapade sovražnika, raznovrstne močile obrambne naprave, ki jih je bil pripravil sovražnik v nerazvidni zoni vzhodno Velikega hriba in s Pečinke. Naše vrle čete 4. in 45. divizije so dvignile od jarka do jarka v gozdovih in jamah vgnezenega sovražnika, so zavrnile ljute protinapade in so dosegle važno črto, ki teče s Fajtega hriba čez višino Kote 319 do Kote 229 na cesti 700 m zapadno Kostanjevico. Na ostali fronti vzhodno Gorice in Hudega loga do morja smo obdržali 1. novembra dosežene pozicije kljub trajajočim sovražnim napadom, katere je podpiral koncentrični ogenj številnih topov. Pripeljali smo 3498 vjetnikov, med temi 116 oficirjev z enim brigadnim poveljnikom, enim polkovnim poveljnikom in tremi višjimi oficirji in vplenili smo dva gorska topova in številne strojne puške, municije in vojnega materiala vsake vrste. Ob sovražnem letalskem podjetju zvečer 1. novembra nad spodnjo Sočo so naši topovi zbili na tla letalo »L. 75«. Letalski oficir je obležal mrtve. Sinoči je ponovila sovražna skupina napad v isti zoni. Zopet je bilo sestreljeno eno letalo. Avstrilska letala nad krajem Viesti.

Rim, 3. novembra. (Kor. urad.) »Agenzia Stefani« poroča: Dne 2. t. m. jutraj so vrgli tri avstrilske letala nekaj bomb na kraj Viesti. Nikake škode na semaforu, dva mrtva in štiri ranjeni, vsi seveda meščani. — Opozorjamo na avstro-ogrsko armadno poročilo 3. t. m.

Italijanski zračni napad pri Šibeniku.

Dunaj, 4. novembra. (Kor. urad.) Agencia Stefani je razširila nastopno poročilo:

»V noči na 1. november je vrgla ena naših zračnih ladij učinkovito 17 bomb na utrube in plavajoče vojaške reči v zatokah Sv. Petra Šibenskega zaliva. Kljub močnemu ognju sovražnih obrežnih baterij se je zračna ladja vrnila na svojo bazo neopškodovano.« — K temu poročilu se opaža z merodajne strani, da ni bila napravljena nikaka škoda.

Bissolati na fronti.

»Agenzia Stefani« naznanja, da Bissolati odide v kratkem v vojno zono, potem pa odpotuje na Francoško, da obišče fronto zaveznikov.

Vojni material in prenos za plačilo devete ofenzive.

Ženeva, 4. novembra. Rimski kabinet je naglašal v nekem poročilu angleški in francoski vladi, da italijanska ofenziva na Krasu je sedaj edina akcija ene izmed entitnih držav, katere daje upanje na uspeh, ki izpremeni skupni položaj. Italija je pričela to akcijo s predpogojem, da bo kolikor mogoče razbremenjena pri njeni izvedbi. Sarraill pa je nedelaven še vedno, čeprav je italijansko armadno vodstvo izpolnilo željo po zvezi med italijanskimi četami v Epiru in solunsko armado. Ruske operacije na vzhodni fronti so ponehale, baje ker je oviran dovoz orožja in municije, bati pa se je še hujšega, ako bo akcija nemških podmorskih čolnov v severnih vodah še bolj ovirala ruske transporte. Italija tudi lahko pride v take stiske, ako bo treba omejiti delo v italijanskih municijskih tovarnah vsled tega, ker kljub angleškim privolitvam premogovna kriza ni odpravljena. Najmanj, kar mora Italija zahtevati od svojih zaveznikov, zlasti od Anglije, je to, da jo izdatneje podpirajo z vojnim materialom in premogom.

Boji z Romuni.

Romuni nadaljujejo svojo protiofenzivo proti južnemu erdeljskemu robu. Njih silni napadi pa tudi v petek in soboto niso mogli položaja bistveno spremeniti. Posrečilo se je Romunom sicer osvojiti v petek višino Rosca, vzhodno soteske reke Alute in v soboto je celo potisnil našo fronto Tölgyesu ob Bistrici na dveh lokah nekoliko nazaj, toda to so le lokalni uspehi, ki niti ne odtehtajo rezultatov energičnega prodiranja naših čet čez Predeal in jugo-vzhodno Vöröstorony. Naše sopročne poročila nam pripoveduje tudi o novem bojnem činu naših slavnih monitorjev, ki so izkrcali pri vasi Pargos ob Donavi, približno 15 km jugo - zapadno Gjurgjeva, skrdlo svojih čet. Te čete so pregnale sovražne oddelke ter se polastile njihovega orožja. Ali je to izkrcanje dalekosežnejšega pomena, se bo šele pokazalo. V Dobrudži je položaj neizpremenjen.

BOLGARSKO URADNO POROČILO.

4. novembra. Romunska fronta. V Dobrudži je bil slaboten sovražni napad odbit že z artiljerijskim ognjem. Ob Donavi pri Olteni, Ruščuku, Zimniču in Gegenu obojestransko artiljerijsko delovanje. Danes je zasedla skupina monitorjev severno vasi Pargos nahajajoč se otok, je izkrcala na nasproti ležečem bregu nekaj oddelkov in vplenila dva topova 57 mm kalibra, štiri municijske vozove in 150 granat. Proti njim poslana stotinja je bila pregnana.

ROMUNSKO URADNO POROČILO.

2. novembra. Severna in severozapadna fronta. Ob vzhodni meji Moldavije in do Predealta je položaj neizpremenjen. V dolini Prahove je trajal boj skoraj ves dan. Vrgli smo sovražnika s protinapadi nazaj. V okolici Dragoslavija smo zavrnili sovražni napad. Vzhodno reke Alute traja boj. Zapadno od Jiula smo sovražnika nadalje zasledovali ter vplenili mnogo municijskih voz in vojnega materiala.

2. novembra. Južna fronta. Položaj je neizpremenjen.

3. novembra. Na severni in severovzhodni fronti. Ob zapadni meji Moldave nič izpremembe. V dolini Buzeu smo napadli zasedena hriba Siriu in Tatarulme pri Tabla Butu in se pomaknili čez mejo pri Predelutu. Položaj neizpremenjen. V Prahovski dolini močni sovražnikovi napadi na naše levo krilo. Naše čete so obdržale postojanke. V pokrajini Dragoslavije prasko med patruljami in oslabljeno artiljerijsko obstreljevanje. Vzhodno Jiu se naše zasledovanje nadaljuje. Vplenili smo še štiri topove in mnogo vojnega materiala. Pri Oršovi nič novega.

3. novembra. Na južni bojni črti je položaj neizpremenjen.

Rusko uradno poročilo.

2. novembra. Romunska fronta. Ob sedmograški fronti je napadel majhen romunski oddelek ob izvirih reke Teleajenul pri Bratochi, 35 vrst jugovzhodno od Braševa, sovražnika in ga vrgel nazaj, pri čemer mu je prizadel težke izgube, vjel več mož, vplnil eno strojno puško in en reflektor. V dolini Alute trajajo boji. V dolini Jiu zasledujemo sovražnika. S fronte v Dobrudži ni poročati ničesar, kakor o bojih med izvidnimi oddelki.

Armadno povelje romanskega kralja Ferdinanda.

Romunski kralj Ferdinand je izdal to - le dnevno povelje romunski armadi: Sedaj se prične težki boj v obrambo lastne zemlje proti napadajočemu sovražniku. Pričakujem od Vas, da boste storili svojo dolžnost in branili do zadnje kaplje krvi domovino, ki živi sedaj v tako težkem času. Umikanje bi bilo usodno.

Varstvo romunskih front.

Petrogradske »Vedomosti« poročajo iz romunskega glavnega stana: Romunska vojska se koncentrira sedaj ob sedmograški fronti, da čemogoč vsako sovražno preseneti. Varstvo ostalih romunskih front in obrežja Donave južno od Bukarešte je bilo predrejeno ruskemu generalnemu štabu.

Beg iz Bukarešte.

Stockholm, 4. novembra. Bukarešta se izpraznjuje. Kavarne in gostilne so prazne. Poslaništva so s svojimi arhivi že zapustila mesto. V Jassyju je toliko beguncev, da novodošle pošiljajo v južno Rusijo in Besarabijo. Med begunci je obilo politikov, tako da v Bukarešti ni skoro nikakih političnih osebnosti več.

Mackensenove približevanje Donavi.

Ženeva, 4. novembra. Iz Petrograda poročajo: S sedmograške fronte se naznanja, da tam močno sneži. V Dobrudži se Mackensen približuje Donavi, ali prehod bo poskusil šele potem, ko zavzame Falkenhayn kako ugodno pozicijo.

Nov ruski poveljnik v Dobrudži.

Stockholm, 3. novembra. Ruski general Zakharov je prevzel namesto generala Zajučuskega poveljstvo nad dobudžsko armado proti Mackensenu.

Bitka ob Sommi in boji pri Verdunu.

Zavzetje forta Vaux glasom opisov Wolffovega urada nima za odsek pri Verdunu prav nobenega pomena. Odločitev od sovražnika se je v noči od 1. na 2. novembra izvršila popolnoma nemoteno. Silni francoski bobnajoči ogenj na Vaux je bil torej popolnoma odveč in tudi sunek francoskih čet je bil le sunek v prazno.

Angleški listi imenujejo uspehe na fronti ob Sommi naravnost uničujoče majhne ter ne pričakujejo do konca zime nobenega nadaljnjega uspeha, torej nobene zimske vojne.

FRANCOSKO URADNO POROČILO.

2. novembra popoldne. Severno od Somme so Francozi kljub trajno slabemu vremenu čez noč napredovali med Les Boeufsom in Saillij - Saillistom, utrdili zavzete pokrajine, vzeli več oporišč ter razdejali gnezda strojnih pušk. Med tem so vjeli 186 mož, med njimi 8 častnikov ter zvišali število od včeraj sem vjetih na 536. Na desnem bregu Mose razmeroma mirna noč. Z ostalih front ni poročati ničesar.

2. novembra zvečer. Severno od Somme smo pridobili popoldne med Les Boeufsom in Saillij - Saillistom tal ter vjeli 200 mož. Število od včeraj v tem odseku vjetih znaša 736, med njimi 20 častnikov. Vplenili smo tudi kakih 10 strojnih pušk.

3. novembra popoldne. Južno od Somme je bilo artiljerijsko delovanje v odsekih Lihons in Chilly živahno. Zamah Francozov na jarke vzhodno Gaucourta se je popolnoma posrečil. Na desnem bregu Maase je bila noč primeroma mirna. Tekom včerajšnjega dne so Nemci izpraznili fort Vaux pod silnim, več dni trajajočim obstreljevanjem, ne da bi čakali francoskega infanterijskega napada, čigar pritisk je postajal močnejši in močnejši. Tekom popoldneva so se v utrdbi opazovale prav močne razstrelbe. Ponoči je francoska infanterija, ki se je pripravljala prav blizu, zavzela to važno postojanko brez kake izgube. Obroč zunanjih utrdb okoli Verduna je zopet v polnem stanju in ga drže francoske čete.

3. novembra zvečer. Na desnem bregu Maase se je naša pehota, ko je zasedla fort Vaux, pomaknila prav do robu gozda vasi Vaux. Severno Etanga smo se ustanovili na višini, ki obvladuje vas. Sovražnik se temu ne upira. Razen navadnega artiljerijskega boja ni s te fronte sicer poročati nič važnega.

Belgijsko uradno poročilo.

2. novembra. Z belgijske fronte ni poročati ničesar.

3. novembra. Z belgijske fronte ni poročati ničesar.

ANGLEŠKO URADNO POROČILO.

2. novembra popoldne. Ponoči je močno deževalo.

2. novembra zvečer. Sovražnik je obstreljeval našo fronto pri Hebuternu in Arrasu. Naša artiljerija je delovala južno od Armentiera in severno od Ypresa. Naša letala so včeraj obstreljevala več sovražnih baterij.

3. novembra popoldne. Pri nenadnem napadu smo zavzeli sovražni jarek vzhodno od Gueudecourta. Ponoči smo utrdili svojo pozicijo. Izvršili smo nekaj uspešnih napadov na sovražne jarke pri Arrasu.

3. novembra zvečer. Sovražnik protinapad na jarek vzhodno Gueudecourta, ki smo ga mi včeraj osvojili, smo danes popoldne popolnoma odbili. Včeraj smo tudi razdejali dve sovražni letali.

Francosko vojno posojilo.

Radikalno pariško časopisje pravi, da finančni minister Ribot najmanj še en teden ne bo objavil uspeha novega vojnega posojila.

Nova francoska letala.

»Matin« poroča, da so postavili Francozi v službo letala popolnoma novega tipa.

Avstralska brambna dolžnost.

Po dosedanjih poročilih se je odločil avstralski referendum z 887.000 proti 798.000 glasom proti splošni brambni dolžnosti.

Churchill poslanik.

Ententni krogi v Haagu pravijo, da je pričakovati imenovanje Churchilla za angleškega poslanika v Haagu.

Anglija in Amerika.

Berolin, 3. novembra. (Kor. ur.) Zastopnik Wolffovega urada v New Yorku poroča brezščno dne 30. oktobra: Na državni departement je dopel angleški odgovor na ameriški protest proti črni listi. Washingtonska brzojavka lista »New York World« in drugih listov pravi, da najbrže odgovor ni zadovoljiv.

Razporejen v Braziliji za Francosko.

General Hermes da Fonseca, bivši predsednik Brazilije, vrhovni poveljnik brazilske armade, je baje izjavil, da bo Francoska zmagala in da so tega mnenja vsi Brazilci. V Nemčijo ne mara, ker je dosti videl in ker je preveč prijazen Francoski.

Bitka za Bitolj.**BOLGARSKO URADNO POROČILO.**

4. novembra. Makedonska fronta. Nič važnega. Položaj neizpremenjen.

FRANCOSKO URADNO POROČILO.

2. novembra. Orijentska armada. Od Strumme do Vardarja ni poročila ničesar razen o precej živahni kanonadi zlasti v odseku Dojranskega jezera. V okolici Črne so zavrnili Srbi več bolgarskih protinapadov ter dosegli nove uspehe, pri čemer so prizadejali svojim nasprotnikom občutne izgube ter vjeli več mož. Na levem francoskem križu močno obojestransko artiljerijsko delovanje.

3. novembra. Orijentska fronta. Na levem bregu Strume so Angleži, izrabivši svoje uspehe, naskokoma zavzeli vas Alico. Sicer na fronti semtertje topovsko streljanje brez infanterijskih bojov.

Italijanske skrbi za Makedonijo.

Curih, 3. novembra. Zastopnik mlanskega »Secola« v Solunu opisuje obširno težkočo, ki se stavlja na pot pohoda zaveznikov proti Bitolju, in konča z ugotovitvijo, da bo zavzetje Bitolja za zaveznike jako težko in ni pričakovati zavzetja v bližnjem času. Sedaj sta došli zopet dve nemški diviziji na makedonsko bojišče. Branitelji Bitolja so z artiljerijo in municijo tako preskrbljeni, kakor se ni pričakovalo.

Vojna z Rusijo.

Wolffov urad poroča: Zadnji veliki ruski napadi, ki so bili očividno zamišljeni kot razbremenilna ofenziva za Rumunijo in jih je mogoče smatrati za konec velike Brusilove ofenzive v tem letu, so ostali popolnoma brezuspešni.

Ob Narajovki so doživeli Rusi v sedemdesetih bitki od 15. do 22. oktobra in potem še 30. oktobra težek, krvav poraz. Posebno so se odlikovali v teh bojih otomanske čete.

S težkimi izgubami so morali Rusi tudi poplačati svoje napade na pozicijo ob Štari dne 30. in 31. oktobra. Dočim so imeli Nemci kljub najslabšemu bobnajočemu ognju v izborni izgrajenih pozicijah samo 40 mož, je obležalo na tem odseku fronte proti 1200 Rusov.

Ti napadi, pogosto zelo silni, ni so prinesli razbremenitve za Rumunsko. Napadi v prelazih Karpotov in v Dobrudži so se nadaljevali, če tudi so Rumuni poskušali jih zadržati z rezervami, zbranimi v vsej naglici.

RUSKO URADNO POROČILO.

2. novembra. Zapadna fronta. Ob Stohodu, v okolici Vitonjeca in kolonij Mihalovke in Aleksandrovka se vrše boji. Zavrnili smo prve sovražne napade na Vitonjec in višine južno od tam, ob 2. popoldne pa je izvršil sovražnik po bobnajočem ognju nov napad ter se polastil naših eksponiranih jarkov na zapadnem bregu Stohoda v okolici Vitonjeca in proti jugu, kjer tvorijo naprej moleči kot. V Ozodnatih Karpatih je napadel sovražnik v pokrajini zapadno od gore Capul pozicije nekega našega polka ter ga nekoliko potisnil nazaj. S pomočjo ojačenj pa smo ga potem vrgli nazaj.

Boji na morju.**ANGLEŠKA KRIŽARKA UNIČENA.**

Berolin, 4. novembra. Wolffov urad poroča:

Dne 23. oktobra je neki naš podmorski čoln zapadno od Irske potopil neko angleško malo križarko starejšega tipa z dvema dimnikoma.

Šef admiralskega štaba mornarice.

Nemški sunek v Kanal.

London, 2. novembra. (Kor. ur.) Admiraliteta sporoča: Nizozemski parnik »Oldambt« je sovražnik v bližini Noordhinderke svetilne ladje vplenil. Postavil je na krov svoje moštvo. Ladjo so hoteli spraviti v Zeebrügge, ko jih je v četrtek proti jutru prehitelo nekaj naših lahkih patrolskih ladij. Nemška posadka je poskusila ladjo razstreliti ter je šla v čolne, enako tudi lastna posadka »Oldambt«. Nemško posadko, obstoječo iz enega častnika in 9 mož, smo dohiteli in vjeli. Ladjo so naše ladje privezale in vlekli. Pet nemških rusilcev, ki so dospeli tja, najbrže, da spravijo plen, smo napadli in pregnali. »Oldambt« smo vlekli pet ur do 6 milj od Hock van Hollanda, kjer jo je prevzela neka nizozemska vladna ladja.

»Deutschland« v Ameriki.

»Eclair« poroča: Prispetje nemške podmorske ladje »Deutschland« v New London, potrjuje, da je Nemčija sklenila, izogibati se s podmorskimi ladjami Baltimora ter napraviti New London za prihodno pristanišče svojega podmorskega prometa.

Ameriška ladja torpedirana.

Ententno časopisje poroča, da je bil ameriški parnik »Marina« od nemškega podmorskega čolna torpediran. Slučaj so s prozornim imenom pretravali, da izzovejo konflikt med Nemčijo in Ameriko. Zmotili so se. »Eclair« poroča že danes, da se ameriška vlada ne čuti tangirane. Ladja je ameriška last, od Anglije pa za čas vojne najeta, zato torpediranje ni proti mednarodnemu pravu.

Določbe za poveljnike podmorskih čolnov.

Berolin, 3. novembra. (Kor. ur.) Wolffov urad poroča: Glasom poročil španskih listov je potopil neki nemški podmorski čoln dne 28. oktobra ob 6. zjutraj neki norveški parnik 28 morskih milj od rta St. Vincent. Poveljnik podmorskega čolna je baje izjavil norveškemu kapitanu, da ima ukaz, potopiti vse ladje, ki jih sreča, brez ozira na narodnost izvzemši samo španske ladje.

Izjava, ki se pripisuje poveljniku, je tako nesmiselna, da te vesti niti dementirati ni treba.

Potopljene ladje.

Zadnjih 12 dni je bilo potopljenih 7 grških parnikov.

Dne 12. oktobra je bila danska ladja »Röven van Marstal« od nemškega podmorskega čolna potopljena, ker je baje menjavala z angleškimi vojnimi ladjami svetlobne signale. Ker se pa to ni dalo dokazati, je izjavila nemška vlada, da je pripravljena plačati odškodnino.

Potopljene so bile še te - le ladje: Švedska motorna ladja »Frans« in parnik »Runhild«, angleški parnik »Glenlogan«, ribiški parnik »Floreal«, norveški parnik »Saturn«, ribiški parnik »Nellie«, parniki »Zusmayn«, »Arethusa«, »Hacumet«, norveška parnika »Delta« (3123 ton) in »Tranep« (7751 ton) ter angleški parnik »Brenly«.

Potopitev grške ladje »Angeliki«.

Glede grške ladje »Angeliki« še sedaj nišo na jasnem, ali je bila potopljena od nemškega podmorskega čolna ali je zadela ob mino.

Bratomorni boj na Grškem.

Lugano, 4. novembra. (Kor. ur.) Kakor poroča list »Athenai«, traja boj med kraljevimi in revolucionarnimi četami pri Katerini dalje. Kraljeve čete so izgubile 35 mrtvih in 20 ranjenih. Dobivajo ojačenja. Izgube revolucionarnih čet so neznane. Revolucionarji so zasedli baje tudi Litokorijon in Kolindro, južno Katerini. Diplomate četverozveze skušajo, kakor poročajo milanski listi, pregovoriti kralja Konstantina, da bi prepustil Katerini in imenovane druge kraje vojaško in upravno solunski vladi, kar je kralj doslej odklonil.

Energičen nastop kralja Konstantina.

Kakor poroča »Corriere della sera«, je kralj Konstantin radi napada venizelističnih čet na Katerini silno razburjen. Zaukazal je, da morajo njegove čete Katerini z vsako ceno zopet osvojiti in da se ne smatra več zavezanega, odpoklicati svoje čete iz

Tesalije. Kralj je zaukazal, da se naj odhod grških čet v Peloponez tako dolgo odloži, dokler ententa ne bo dala garancij, da omejijo revolucionarji svoje delovanje na vzhodno Makedonijo. Francoski in angleški poslanik, ki sta bila pozno zvečer pri kralju, sta izjavila, da se bosta potrudila v tem smislu. Najbrže se umakne sedaj onih tisoč revolucionarnih vojakov, ki drže Katerini in kolodvor; francoske čete jih zamenijo in tako bo postavljena nevtralna zona med obe grški taborišči. Kralju zvesto atensko časopisje prinaša črno obrobene članke proti Venizelosu in bratomorstvu in priporoča uprizaritev velikanske svečanosti za one, ki so padli pri Katerini. Venizelistični listi obžalujejo, da so se kraljeve čete umaknile pred bolgarskimi četami, borile pa so se proti svojim lastnim rojakom. V Atenah je rapočila ena izmed najnevarnejših dob.

Krvavi spopadi v Atenah.

Angleški listi poročajo, da je prišlo v Atenah zopet do krvavih spopadov. Povodom pogreba nekega častnika so poslale Venizelistične čete iz Soluna 600 mož. Ob mostu Aliokman so se spopadli vstajski vojaki s kralju zvestimi četami. Razvila se je bitka, tekom katere je bilo na obeh straneh več mrtvih in ranjenih. Končno se je posrečilo vstašem, poginati kralju zveste čete v beg in vdreti v mesto.

Venizelos potrebuje 100.000 prostovoljcev.

Haag, 4. novembra. »Daily Mail« poroča iz Soluna: Provizorična vlada Venizelosa nazonja, da nabira v Solunu prostovoljno armado 100.000 mož; plačevala in opremljala bo to armado četverozveza.

Solunska narodna armada.

London, 3. novembra. (Kor. ur.) Glasom poročila iz Soluna šteje narodna armada sedaj 30.000 mož; od teh je 17.000 popolnoma opremljenih že na bojišču.

Konec norveške krize.

Pariška izdaja »Nev York Herald« izve iz Kodanija, da je med Norveško in Nemčijo prišlo do sporazuma in da je kompromis že skoraj sklenjen.

Nordijska kraljevska konferenca.

»Svenska Telegram Byran« poroča: Poročila angleških listov o novem sestanku kraljev Švedske, Norveške in Danske zaradi nastopa nemških podmorskih čolnov označujejo stockholmski listi kot napačna.

Proklamacija poljskega kraljstva v Lublinu.

Lublin, 5. novembra. (Kor. urad.) Proklamacijo ustanovitve Poljskega kraljstva so povsod svečano praznovali. V zgodnjih nedeljskih urah je bilo mesto napolnjeno stišoči ljudi, ki so se zbirali na trgu pred palačo vojaškega gubernatorja, da prisostvujejo historičnemu aktu. Erarična in privatna poslopja so bila bogato okrašena in vsa poslopja so imela razobesene zastave. Proti 11. so prikorakale čete garnizije, da tvorijo častno stražo in špalir. Častno stotnijo je postavil poljski pomožni zbor in ulanci št. 13. Ob 11. so prišli z vozičev z gosti pred palačo vojaškega gubernatorja. Na zadnji steni dvorane je visela nad podjem, od koder se je vršila proklamacija, slika cesarja in kralja Franca Jožefa, obdan z draperijami in zastavami v avstrijskih, ogrskih in poljskih barvah. Ob 11. in 30 minut je prišel generalni gubernator feldzajgmajster Kuk v slovesnem sprejdu. V njegovem spremstvu so bili še civilnega deželnega komisarijata sekcijški šef dr. Juri vitez v. Madejski, namestnik generalnega gubernatorja generalmajor Grzezički, zastopnik nemške vlade v. Bilow s svojim adjutantom princem Ratiborjem, zastopnik zunanega ministrstva poslanik baron Hoenning, zastopnik armadnega vrhovnega poveljstva feldmaršalltjantant grof Herberstein, vodja vojaške sekcije podpolkovnik generalnega štaba Keinert ter lublinski zborni poveljnik oberstlajtant generalnega štaba v. Turnau. Generalni gubernator je stopil na podij ter pričel med napeto pozornostjo navzočih prebirati proklamacijo, ki jo je uvedel s temile besedami:

Na najvišji ukaz Njegovega Velikanstva cesarja avstrijskega in apostolskega kralja ogrskega proglašam vsem prebivalcem generalne gubernacije to-le proklamacijo: (Sledila je proklamacija, ki jo pri našemo na drugem mestu.) Ko je civilni šef prebral poljsko besedilo proklamacije, je izjavil generalni gubernator nadalje:

S tem sta Vam zaveznika vladarja svečano zagotovila zopetno ustvaritev Poljskega kraljstva. Ob tem dejstvu se sedaj ne more več ruvati.

Šef civilnega deželnega komisarijata je nato zopet to izjavo sporočil v poljskem jeziku, nakar je končal generalni gubernator v poljsčini: Srečna bodočnost Poljskega kraljstva žive! žive! žive! Zbrani so navdušeno pritrdjevali.

Na balkonu palače se je razvila poljska zastava, čete pa so salutirale in pred palačo stoječa godba je zaigrala poljsko narodno himno: Jeszcze Polska nie zginela.

Z glavnega trga so doneli neprestano klici: »Nie! żyje!« tisočglave množice. Dva aeroplana sta priplula nad glavni trg ter metala v navdušeno množico na sto in sto poljskih zastavic kot spomin na historični dan. Pod navdušenjem množice so razobesili na vseh poslopih generalne gubernacije zraven avstrijskih in ogrskih zastav tudi poljske narodne zastave.

Med tem se je svečanost v dvorani nadaljevala. Ko je godba odigrala poljsko narodno himno, je nastopil podpredsednik centralnega pomožnega komiteja Stecki ter ogovoril v imenu prebivalstva generalnega gubernatorja takole:

Sporočeni nam skupni sklep obeh vladarjev smo slišali z globokim ginjenjem in nič manj globokim razumevanjem važnosti tega akta. Upravičeno se naglašja potreba obzira na splošni politični položaj Evrope. Zvesto hočemo slediti temu preudarnemu navodilu, prepričani, da je od tega odvisna srečna bodočnost poljskega naroda, trajnost in razvoj države. Vzburjen od neomajne logične zgodovine, trdno oprt ob svoje naravne in narodne temelje in v hvaležnosti in prijateljstvu zvezan z onimi, katerih močrosti in pravičnosti naj se ima zahvaliti za svoj obstoj, si bo ohranila poljska država v spominu za vedno imena onih visokih vladarjev, katerima kličemo danes: Njegovo Velikanstvo cesar avstrijski in apostolski kralj ogrski Franc Jožef I. živel. Zbrani so navdušeno ponavljali, godba pa je zaigrala cesarsko nesem. Sledili so klici na cesarja Vilijema in godba je zaigrala »Heil dir in Siegeskranz«. Generalni gubernator in zastopnik nemške vlade pri c. in kr. generalnem gubernatorju sta se zahvalila Steckiju za lojalni nagovor, nakar si je dal generalni gubernator predstaviti več gostov ter podal roko vsem legijskim častnikom.

Nato so se udeležniki odpeljali v katedralo. Na potu skozi glavne ceste mesta so tvorile čete garnizije špalir, za katerim se je zbralo prebivalstvo. Pred katedralo je zopet stala častna stotnija poljskega pomožnega zbora in ulanci št. 13. Pred vhomom v katedralo je sprejel generalnega gubernatorja generalni administrator lublinske škofije ter ga spremlil v katedralo. Generalni administrator je nato z veliko duhovniško asistenco služil tedeum.

Po cerkveni svečanosti je častna stotnija defilirala pred generalnim gubernatorjem, nakar se je ta vrnil v palačo.

Po svečanosti je posetil generalni gubernator feldzajgmajster Kuk v spremstvu zastopnika nemške vlade pri c. in kr. generalni gubernaciji, zastopnika generalnega gubernatorja generalmajorja Grzezičkega in generalštabnega šefa ter šefa vojaške sekcije, zastopnika zunanega ministrstva in armadnega vrhovnega poveljstva prostora centralnega pomožnega komiteja, kjer je sprejel goste podpredsednik Stecki. Generalni gubernator je podpredsednika Steckega nagovoril ter rekel med drugim:

Cestitam gospodom centralnega komiteja kot zastopnikom vseh panog prebivalstva k uspehu, ki ga morate videti v današnji proklamaciji, ter upam, da se bo v skupnem delu posrečilo obema deloma, prebivalstvu in vojaški upravi, po možnosti uresničiti želje naroda.

Podpredsednik Stecki se je v toplih besedah zahvalil generalnemu gubernatorju za čast obiska ter za čestitke komiteju.

Nato je prisel šef civilnega deželnega komisarijata sekcijški šef dr. vit. Madeyski z resortnimi voditelji civilnega deželnega komisarijata ter ogovoril podpredsednika Steckega nekako tako - le:

Doživljamo dan, po katerem so hrepeneli in o katerem so sanjali veliki rodovi. Doživljamo ga vsled velikodušne odločitve zaveznih vladarjev. Nam, ki stojimo zvesto v službi cesarja in kralja, je bilo dano, ko smo deloma delili napore armad, ki so osvobodili deželo ruskega gospodstva, deloma pa se udeleževali uprave dežele, da smo spoznali v našem pomožnem komiteju izgledno držav-

ljansko napravo. Izborna organizacija komiteja je v velikem pripomoška k temu, da je mogla dežela prestat težko usodo vojne in da je doživela današnje srečne ure. Ta spominski dan polagamo svoje čestitke v roke članov te institucije.

Proklamacija v Varšavi.

Varšava, 5. novembra. Ob 12. opoldne je prečital v Varšavi generalni gubernator von Boeseler v kraljevski palači proklamacijo v nemškem jeziku, nakar jo je grof Hutten-Czapski ponovil v poljskem jeziku.

Amnestija.

Lublin, 5. novembra. (Kor. ur.) Generalni gubernator je izdal to - le amnestijo:

Priznavajoč izgledno in lojalno ravnanje prebivalstva vojaškega generalnega gubernijskega območja napram c. in kr. četam in oblastim, sem dne 5. novembra 1916, v spomin na dan, ki je za usodo poljskega naroda važen in za Poljsko historičen, ukazal, da se onim kaz.-sod. in administrativno obsojenim, ki so vredni milosti, kazen popolno ali deloma spregleda.

Priprave za občinske volitve v poljskih mestih.

Lublin, 4. novembra. (Kor. ur.) Naredba vojaške gubernije objavlja volilni red za mestne zastope v Kjelcih, Lublinu, Piotrkovu in Radomu. Obenem so bili imenovani volilni komisariji, ki bodo nemudoma pričeli s pripravami za izvedbo volitev.

Razne politične vesti.

= Pogajanja novega ministrskega predsednika s strankami. Dr. Körber je pričel informativne konference s parlamentarnimi strankami. Pretekli četrtek se je posvetoval z zastopniki nemškega »Nationalverbanda« o raznih notranjopolitičnih vprašanjih, o katerih je sklepal nemški »Nationalverband« v svoji zadnji seji. Posvetovanje je trajalo dve uri. Še isti dan je konferiral dr. Körber s poslancema Wolfom in Pacherjem o narodnopolitičnih vprašanjih češke dežele. Tekoči teden bo nadaljeval dr. Körber svoja pogajanja z zastopniki drugih strank.

= Nemški državni zbor. V zadnji seji je vlada ostro obsodila postopanje Angleške s črnimi listami, ponudbarje, da je dolžnost nevtralnih držav, varovati svoje pravice. Vest, da ima tudi Nemčija črne liste, je neresnična. Nemčija ne bo pozabila tisti inozemskih tvrdk, ki niso prenehale trgovati z Nemčijo, dasi so postavljene na angleško črno listo ali se celo prostovoljno oglasile za vpis v črno listo, ker nečejo veljati za angleške hlapce. — Napovedano je bilo, da bo imel državni kancelar govor o važnem političnem vprašanju, a zahteval je, da o njem ne sme biti razprave; ker se več strank ni hotelo ukloniti temu pogoju, ne bo imel kancelar naznanjenega govora.

= Vojaki in vera. Prusko vojno ministrstvo je odreklo sinovom nekega profesorja, ki so z očetom vred izstopili iz cerkve, oficirsko kvalifikacijo. Na pritožbo je odgovoril pruski vojni minister: Ker sinovi profesorja M. ne pripadajo nobeni priznani verski družbi, ne pridejo v poštev za oficirje. Od častnikov se mora zahtevati, da pripadajo neki verski družbi, ker je to za vzgojni vpliv oficirja na moštvo, za njihov pođuk o vojaški prisegi in o dolžnosti, ki so z njo zvezane, neobhodno potrebno. Če bi hotela pruska vojna uprava to zahtevno opustiti, bi ljudstvo sedaj, ko se je verski čut tako okreplil, takega postopanja ne razumelo. Tako na Pruskem. Bavarski vojni minister pa je, kakor poročajo »M. N. N.«, na tozadevno vprašanje poslanca dr. Süssheima odgovoril: Določbe, ki bi zahtevale, da mora častniški aspirant ako hoče postati oficir, biti član priznane verske družbe, na Bavarskem ni.

Vesti iz primorskih dežel.

Sodnijski izpit so napravili pred komisijo primorske višje deželne sodnje v Gradcu sodni praktikantje: I. Šuka, I. Gršković in dr. R. Šestan.

Iz ruskega vjetništva se je oglašil po 26. mesecih Anton Milč iz Zagradca pri Malem Renu na Krasu. V vjetništvu je prišel ranjen.

V Cerknem na Gorškem se je nabralo v dnevih darovanja od 4. do 8. oktobra t. l. 736 K 50 vin. v korist vdov in sirot padlih vojakov, koji znesek se je vposlal osrednjemu uradu za dneve darovanja na Dunaj. — Prečastiti dekanjski urad v Cerknem pa je poslal znesek 320 kron c. kr. okraj. glavarstvu v Cerknem, koja zbirka se je nabrala v župni cerkvi Sv. Ane, tako da se je nabrala

lo v tukajšnji občini 1926 K 50 vln. — Tem potom se županstvo zahvaljuje vsem conjomim darovalcem, predvsem preč. župnim uradom, žolskim vodstvom in občinskim zastopnikom, kateri so pripomogli do tako lepega uspeha za ta plemenit namen.

Trst. V času od 26. oktobra do 4. novembra je bilo 24 slučajev legarja, umrlo je za legarjem 5 oseb. — Tržaška mestna plinarna objavlja svoja naznanila, dasi so splošne važnosti, samo v italijanskih listih. Zahteavamo, da se mestna plinarna zavé, da slovenski odjemalci električnega toka imajo tudi pravico, izvedeti za naznanila mestne elektrarne v slovenskem jeziku v slovenskem listu.

Legar na Reki. Zadnjih 14 dni je bilo na Reki več slučajev legarja. Pripisuje se to okolnosti, da ljudje užijejo razno zelenje, katero je površno oprano in pijejo sirovo mleko.

Dnevne vesti.

— **Borojevičeva beseda o zaupanju na zmago.** »Tagespost« poroča: Eden naših prijateljev je imel pred nekaj dnevi s poveljnikom južno-zapadne fronte generalnim polkovnikom pl. Borojevičem pogovor v njegovem bivolišču. Po končanem pogovoru, ki se je dotikal zaledja in fronte in je vojskovodja v njem izrekel svoje zaupanje na zmago, je dejal v slovo: »Sporočite doma, da bi bili mi na fronti presrečni, ako bi vladalo v zaledju isto zaupanje, katero vlada tukaj zunaj pri nas!«

— **Odlikovanje.** Prelat in stolni kanonik g. Andrej Kalan v Ljubljani, je v priznanje za svoje izvrstno in poštreno delovanje v vojni dobil oficirski križec Franc. Jožefovega reda za vojno dekoracijo.

— **Iz ruskega vjetništva** se je oglasil po 16 mesecih Andrej Knez sin znanega posestnika g. Andreja Kneza z Viča. Piše, da je zdrav in dela pri velikem posestniku, kjer mu ne manjka kruha. Njegov naslov je: Andrej Knez, Kantova Nikolaj, Ivanoviča Saladovnika, pošta Tomarova, Kurska gubernija.

— **Oddaja predmetov vojaške opreme,** ki so v posesti civilnega prebivalstva. Ker se nahaja še vedno veliko predmetov vojaške opreme (uniform, čevljev itd.), zlasti v krajih, kjer so ali pa so bili nastanjeni vojaški oddelki, v posesti civilnega prebivalstva, izide v prihodnjih dneh uradni razglas, s katerim se isto pozivlja, da odda te predmete takoj pri pristojnem županstvu, odnosno v Ljubljani pri c. kr. policijskem ravateljstvu. Prestopki razglasa se bodo kaznovali z denarnimi globami do 200 kron, odnosno z zaporom do 14 dni. Obenem se pred nakupom predmetov vojaške opreme kar najresnejše svari.

— **Ljudskošolske vesti.** Vpokojen je nadučitelj v Zatični gosp. Fran Kopač. Za provizorično učiteljo v St. Jerneju je nameščena Valerija Zlindra.

— **Vandalizem.** V novozgrajeni spominski kapelici v Regaljevem kraju na ljubljanskem Gradu so izvršili te dni, vsekakor ponoči, neznanji zlikovci razne poškodbe. Odrkali so nad ograjo kapelice višičo svetilko, ki so jo sprehajalci drugo jutro našli na kosce razbito položeno na tleh. Zlomili so tudi pred kapelico položeno molitveno klopico ter pomazali soho Matere Božje v kapelici s črnilnim svinčnikom. Poleg tega so razbili v šetališču od kapelice nastavljen mizo. Za varstvo nasadov in drugih naprav na ljubljanskem Gradu je na razpolago le en varstveni organ (gozdni čuvaj). Ta ne more biti povsod, zlasti ne ponoči. Zato se ti nasadi s kapelico in drugimi napravami vred, ki so le v okras ljubljanskega Gradu, enega naših najlepših ljubljanskih šetališč, priporočajo v varstvo občinstva. Naj bi se vsak slučaj kake poškodbe ali hudobnega dejanja naznanil pristojnemu oblastvu; dotični zločinec prejme zaslužen kazni za razbojniško postopanje.

— **Umrli** je v deželni bolnišnici gospod Franc Valenti, uradnik jažne železnice. Počival v miru!

— **Umrli** je v Svetju št. 7 pri Medvodah odlični posestnik in vrli prednjak gosp. Franjo Šušteršič p. d. Zlate, v starosti 63 let, zapustivši vdovo in troje že odraslih otrok. Z njim je narodna in napredna stvar v tem okraju izgubila enega najboljših svojih mož. Bodi mu ohranjen prijazen spomin!

— **Javna dražba mostu čez Savo** pri Sv. Jakobu nad Ljubljano. Dne 10. novembra t. l. ob 10. uri dopoldne se vrši dražba mostu čez Savo pri Sv. Jakobu nad Ljubljano pri tukajšnjem c. kr. okrajnem sodišču. Z mostom vred se prodaja tudi pri mostu stoječa hiša z vrhom in zemljiščem. Most je koncesioniran z davljenjem

pobiranja mostnine do leta 1928 ter nudi stalne in izdatne dohodke. Interesentje se opozarjajo na to ugodno priliko investiranja kapitala. Najnižji ponudek znaša 28.305 K. Podrobnosti je razvideti iz akta, ki je na razpolago pri c. kr. okrajnem sodišču v Ljubljani (Eksekucijski oddelek).

— **Potrjena obsodba.** Poročali smo svoj čas, da je bil znani živinski trgovec v Marenbergu, Karel Wrentschur, obsojen zaradi draženja na štiri mesece zapora in na globo 20.000 kron. Obsodba je zdaj potrjena.

— **Koroški deželni odbor** je sklenil, da ustanovi več štipendij za učence, ki se bodo hoteli izvežbati na mornariški šoli v Trstu, toda z omejitvijo, da imajo pravico do teh ustanov samo učenci s Koroškega, ki so nemške narodnosti.

— **Podporno društvo za slovenske visokošolce** v Pragi bo imelo občni zbor v torek, dne 14. t. m., ob 7. uri zvečer v plzenski restavraciji gosp. Maline v Spalni ulici 9. Razen svojih članov in dobrotnikov vabimo na udeležbo tudi slovenske uradnike s Primorskega, posebno iz Trsta, ki jih je, kakor smo izvedeli, nekaj v Pragi, pa ne vemo, kaj jih naj iščemo, da bi se nam pridružili.

— **Oiga Desmond** ta krasna plesalka, dobro znana iz filma Nocturno, bo nastopila jutri privrkat v tej sezoni v lepi drami Svalčarica Liza, kar je že itak najboljšje pripravilo za ta izborni film. Danes zadnjikrat »Metulj v vetru«, kateri film vsestransko dopada. Opozarja se na film Homunkulus I. del z Olaf Föns v glavni vlogi. Ta umotvor je res nekaj posebnega. Primiera v soboto.

— **V mestni klavnic ljubljanski** je bilo zaklanih od 22. do 29. oktobra 66 volov, 1 bik, 29 krav, 509 prašičev, 70 telet, 117 kostrunov in 10 konj. Vpeljalo se je zaklane živine: 2 govedi, 1 prašič in 1 kostrun.

— **Izgubljeni.** Na poti od šišenske cerkve do Novega sveta je bilo snoči izgubljena črna ročna torbica s 76 K denarja in z legitimacijo Južne železnice in postojnskega glavarstva. Kdor je našel, naj odda proti dobri nagradi na Vodovodni cesti št. 28 ali v upravništvu našega lista.

Aprovizacija.

— **Nakazilo moke trgovcem.** Trgovcem se bo nakazala moka v sredo, 8. novembra t. l. ob 8. uri zjutraj v mestni posetovalnici.

— **Oddaja moke strankam.** Moka se bo oddajala strankam od petka 10. t. m. naprej in sicer izključno le na desne odrezke. Za vsakih deset odrezkov se dobi $\frac{1}{4}$ kg bele moke št. 1 in $\frac{1}{4}$ kg koruzne moke.

— **Hrana.** Sedanji urad za prehrano je podrejen ministrstvu notranjih del; poročajo pa, da se to premeni, da bo urad direktno podrejen ministrskemu predsedstvu, za načelnika pa da bo imenovan ali predsednik najvišjega računskega dvora baron Beck ali bivši trgovski minister Baerenreiter. Ministrski predsednik je v soboto sprejel dunajskega župana in vse tri podžupane ter jim izjavil, da hoče zlomiti vse odpore proti zagotovitvi prehrane in napraviti red glede razdelitve živil, kar jih imamo.

Razne stvari.

— **Atentat na avstralskega ministrskega predsednika.** V Kimnu v avstralski državi Viktorija je dosedaj neznan zločinec napravil atentat na ministrskega predsednika Hughesa. Ubil je okno Hughesove vile in streljal na ministrskega predsednika. Napadalec je ušel; Hughes ni bil zadet.

— **Steparija pri oproščanju od vojaške službe.** Iz velikega Beškereta javljajo, da so vojaške oblasti zasledile tam separijo za oproščanje od vojaške službe. Žena podpolkovnika Emila Resniczka, njena, hči in žena polkovnega zdravnika dr. Sure so kar kupčijsko posredovale, da so bili gotovi ljudje oproščeni vojaške službe, seveda za dober denar. Proti podpolkovniku Resniczku in polkovnemu zdravniku dr. Sure teče preiskava pri vojaški oblasti, gospa Resniczek je bila obsojena na tri leta težke ječe, gospa Sura na eno leto, krivično oproščeni vojaki pa so dobili vsak en mesec.

— **Odpejana hči milijonarja.** Aranka Pesz je hči milijonarja v Temšvaru. Ljubil jo je Stefan Kisz, ki nima nič, kakor goreče srce. In ker starši niso hoteli privoliti v poroko, je Kisz svojo ljubico odpejal. Njen brat je hotel stvar še v zadnjem trenutku preprečiti in je iz revolverja trikrat ustrelil na Kizsa, a ga ni zadel. Kisz in Aranka sta se odpeljala v Veliki Varadin in sta tam ostala tri dni — potem ni bilo nobene ovire več za poroko. Stvar je pa vendar prišla proti sodišču. Kisz je bil obsojen

odpeljanja mladoletnega dekleta, a je bil zaradi tega dejanja oproščen, pač pa obsojen na tri dni zapora, ker se je medil v Velikem Varadinu tri dni, ne da bi se bil policijsko zgledil. Njegov izgovor, da je bil vse tri dni v postelji, ni nič zalegal. Brat ubegle Aranke, ki je iz revolverja streljal na Kizsa, je bil obtožen zaradi poskušene umora, a je bil oproščen, ker se je dokazalo, da je streljal, le da bi Kizsa prestrašil in ga sploh ni mogel zadeti.

— **300.000 lir v morju.** Pri upravi državnih železnic je bilo svoj čas ukradenih 400.000 lir. Provzročil je to tatvino uradnik Karlo Ferrari in sicer jako spretno; prepustil je izvršitev tatvine nekemu tovarišu, sam pa se za dotični dan odstranil iz Milana. Stvar se je posrečila in Ferrari je imel denar. Živel je nekaj časa prav skromno v hiši bližnjih sorodnikov in se potem vkrcal v Ameriko, veseleč se, da bo tam živel brezskrbno in gospodsko. To veselje mu je pokvarila zakonska dvojica, s katero se je seznanil na ladji in ki mu je iz kart prorokovala, da pride kanalu v — ječo. Ko je dospela ladja v Rio de Janeiro, sta prišla na krov dva gospoda in Ferrari ju je slišal, ko sta povpraševala po njem. Spoznavši, da ga iščejo in da ne uteče, je Ferrari pohitel v svojo kabino in vrgel ves ukraden denar, kakih 300.000 lir v morje. Ferrarija so pač zaprli, ukradeni zaklad pa je požrlo morje.

— **Oficir je s sabljo napadel uradnika.** V centralni mestni hiši v Budimpešti se je 2. t. m. zgodil razburljiv prizor. Pri aprovizacijskem oddelku mestnega magistrata je bila provizorično nastavljen Silvij Ginzery, ki je bila pred nekaj časom premeščena k drugemu oddelku. Trdila je, da je to s svojimi »spletkami« provzročil predstojnik aprovizacijskega oddelka Julij Jaritz. Dne 2. t. m. je prišel poročnik Dijonizij Ginzery na hodnik aprovizacijskega urada, hodil nekaj časa gor in dol in potem vstopil v pisarno predstojnika Jaritza. Služkinja v predsobi je slišala nekaj razburjenega prepira in potem zvenket sablje. Trenutek na to je stopil poročnik iz sobe in zaklical služkinji: Pustite ga obvezati. Služkinja je planila v pisarno in našla garitza vsega krvavega za pisalo mizo. Oficir ga je bil udaril po glavi in po roki in ga dvakrat zabodel v roko. Županstvo je napravilo ovadbo na vojaško oblast in celo oficijozni »Pester Lloyd« pravi, da si mora mestna občina pridobiti zadoščenje.

— **Milijone iščejo.** Že več dni se peha budimpeštanski policijski svetnik dr. Ladislav Šandor po Sedmograškem, da bi našel tri zaboje, ki so v dnevih romunskega navala izginiti. V teh zabojih je namreč denar hranilnice v Čikseredi: tri milijone kron v gotovini in v vrednostnih papirjih. Hranilnica je bila poslata te tri zaboje denarja na kolodvor, da jih pred Romuni spravi na varno v Debrečin. Na kolodvoru pa teh zabojev niso hoteli prevzeti, češ, da je naslov pomanjkljiv. Hči bančnega sluga Nagya, ki je bila prinesla zaboje na kolodvor, jih je izročila poslujočemu uradniku, češ, naj jih shrani, ona pa da gre v mesto po naslov. Med tem so prišli v mesto Romuni in zaboj z denarjem so izginili. V Debrečin niso dospeli, v Čikseredi pa jih tudi ni. Ko so Romuni zapustili Čikseredo, je policijski svetnik dr. Šandor dognal, da so bili zaboji z denarjem naloženi na zadnji begunski vlak, ki je šel v Marosvašarhely. Romuni torej niso denarja odnesli, a v Marosvašarhely tudi ni prišel, niti na kako drugo postajo na progi, po kateri so dotični dan vozili vlaki.

— **Kako izgine mast.** Končno se je v Budimpešti vendar dobila oblast, ki je prišla za goltance oderuše z mastjo. To početje je bilo znano že dlje časa, a gotovi ljudje v Budimpešti se nalašč niso gani, saj so bili oplenjeni samo avstrijski konsumenti. Šele ko ogrski spekulante celo Budimpešti niso več dali masti, se je začel boj proti njim. Dognalo se je, da veletržci z mastjo sploh niso dali masti po določeni najvišji ceni, nego da so s prisileparjenimi ali ponarejenimi deklaracijami pošiljali mast v Avstrijo in jo prodajali po 16 in 18 K. dočim znaša maksimalna cena 9 K 40 v. Tako so v kratkih tednih ti ogrski spekulante zaslužili milijone. Kdo so pa bili odjemalci. Na Ogrskem največ velika podjetja, ki so preplačevala mast, da so svoje delavce preskrbela. Avstrijski kupovalci pa so bili razni trgovci in spekulante. Policijska preiskava je razkrila, da je bilo v budimpeštanski klavnic skritih 30.000 kilogramov masti. Vsa ta mast je lastnina raznih spekulantov. Listi kar očitno dolže ogrsko eskomptno banko, parcelačno banko, Hungaria - banko, ogrsko delniško banko za življa, potem pa celo vrsto bančnih ravnateljev in uradnikov, da imajo skrite velikan-

ske zaloge masti, ki jih posredovanjem treh oseb polagoma prodajajo po oderuških cenah. Značilno je, da v budimpeštanski klavnic sploh ni bilo nikake kontrole. Na Ogrskem se skrite ogromne množine masti, a lastniki jih zadržujejo, da bi izprašali še večje dobičke, kakor bi jih že zdaj lahko naredili.

— **Za vsakega moškega dve ženski.** Statistiki poročajo, da je bilo v zadnjih 300 letih v Evropi 288 vojn. V teh zadnjih 300 letih je bilo sklenjenih 8000 mirovnih pogodb; vsaka teh pogodb je bila sklenjena za večne čase, a je povprek trajala samo dve leti. Statistika računa, da so od westfalskega miru vse evropske vojne veljale štiristo milijard, kar je seveda prav malo v primeri s stroški sedanjih svetovne vojne. V starih časih niso nič skrivali, da so začeli in vodili vojne samo za to, da so ropali in premagance zaslužili. Tako so Atene l. 308. pred Kristom šteje 21.000 meščanov, 100.000 tujecev in — 400.000 sužnjev, dobljenih v vojnah. Podobno je bilo v vseh velikih grških mestih. V Rimu je bil tempel Janov, ki je bil od ustanovitve mesta do Cezarjevih časov samo dvakrat zaprt; samo dvakrat je v rimskih časih vladal popoln mir, sicer je imel Rim vedno vojne. Tridesetletna vojna je Nemčijo strašno opustošila. L. 1624. je imelo mesto Augsburg 80.000 prebivalcev, 11 let pozneje pa samo še 16.000. Takrat je bila sprožena misel, naj bo vsakemu moškemu dovoljeno vzeti dve ženi. Pa se ni obnesla.

— **Ekscentrična aristokratinja.** Bogata grofica Konstanca Adderley sidovoljuje največje ekscentricitete in je kot taka že znana v odlični londonski družbi. Sedanja vojna jo je šele prav spravila v ogenj. Ko so na Angleškem začeli zbirati prostovoljce, je grofica oblekla moško obleko in se oglasila za vojaško službo. Toda navzočci so bili oficirji, ki so slavnopetno takoj spoznali in seveda odklonili njen vstop v armado. Nato je na svoji graščini Adderleyhall organizirala četo, da bo z njo odganjala rakoplove. Na streho svoje graščine je postavila več obrambnih topov in nekega večera je v svoji razburjenosti smatrala zvezdo Venero za nemški balon in jo dala tako bombardirati, da so se kar hiše v okolici podirale. Seveda so ji topove zaplenili in bombardiranja je bilo konec. Pred kratkim je priredila grofica v svoji londonski palači slajno dobrodelno soirejo in nastopila pri njej v izredno dekolirani obleki. A še večjo pozornost, kako njeni naravnj čari, je vzbudilo dejstvo, da so na njena pleča tetovirani simboli četrtozveznih narodov. Kadar se bodo podelili valovi na Angleškem res velikega vojnega navdušenja, se bo lepa grofica še jokala, da si je dala svoja bela pleča tetovirati kakor kaka zamorka.

— **Ustanove in njih obresti.** Komercialni svetnik Makso Pasch v Berlinu je lastnik zemljepisnega zavoda Vilema Greveja v Berlinu. Daroval je en milijon mark za kapital družbi, ki se naj imenuje »Pasch - Grevejeva družba za vojno podpiranje«. Ta družba je začela delovati 1. oktobra in podpira siromaške ženske v poradnih tednih, če je oče - vojak, naj bo otrok zakonski ali nezakonski. Pasch je obenem daroval še 40.000 mark z naročilom, da mora ta svota z obrestmi ostatedotaknjena do leta 1916. V teh sto letih bo glavica narasla na dva milijona mark. Sto let po sklepu mira se naj ta svota porabi za izpolnitev zavodov, ki se ustanove v smislu zgoraj omenjene družbe. Nadalje je Pasch daroval še 20.000 mark za posebno ustanovo. Darovana glavica mora z obrestmi vred ostati nedotaknjena 200 let. Čez dvesto let bo ta glavica znašala 50 milijonov mark. Ta velikodušni mož ni prvi svoje vrste. Tako je tajni svetnik Elsner daroval svoj čas pruskim državi 10.000 mark z naročilom, da ostane ta svota naložena toliko časa, da bo z obrestmi vred znašala toliko, kakor vsi pruskim državi dolгови. Isti Elsner je mestu Berlinu daroval 2000 mark z naročilom, da ostane ta denar z obrestmi vred nedotaknjen toliko časa, da bo znašal toliko, kakor vsi berlinski mestni dolгови. Izračunalo se je, da bo teh 2000 mark naloženih v juliju 1912. naraslo do 20. septembra 2250. leta torej v 338 letih na 369.799 milijonov mark. Iz zgoraj omenjene Pascheve tretje ustanove bodo l. 2116 naložili štiri milijone posebe in se bo vsaki sto let lahko porabilo iz nje 200 milijonov mark.

— **Zakoni iz Lubezni.** Mrs. Harriet Fangleon, priljubljena beletristinja, misli, da so zakoni iz razlogov razuma istotako srečni kot zakoni iz Lubezni. Navadno sklepajo take »pametne« zakone ljudje, ki pripadajo istim družbenim krogom. Tako menijo kakor ženska sta do tega žvečla

in se gibala na isti vašini, a to je važno za bodočo srečo. Pri zakonih iz Lubezni se dogaja čisto, da ženska prihaja v drug elekš, v katerem se občuti tuja in jako neugodna. Lahko si je misliti, kako je za mlado ženo, ki jej je mož sklenil takezvano mesallianco. Sorodniki moževi gledajo to »usilenko« z neprijaznim očesom in potrebna je velika odločnost od strani moža in žene, da potrpežljivo prenašata to trpkost. Mnogi zakoni, sklenjeni na ta način, so se žalostno končali. Zakoni, sklenjeni »iz razuma«, so pa večinoma dobri. — Jako originalno se je izjavila o zakonu neka newyorská igralka, miss Geraldina Mellord: »Vaše vprašanje, kako mislim o zakonih iz Lubezni, sem stavila svoji postrežnici. Nekaj časa me je gledala osupnjeno, potem pa se je nasmehnila in rekla: »O, nekaj malo denarja je dobro!« Nu, ko sem jo dalje izpraševala, sem izvedela, da je nekda ljubila — je dolgo je temu, v svoji mladosti — nekega siromaka, dočim jej je neki drug, po njenem umevanju imovit človek, ponudil ženitev. Dasi je vedela, da bo preskrbljena, je odbila imovitega človeka in se zvezala s siromakom, ki mu je bila od srca udana. Na vprašanje, je-li srečna, se je zasmejala vse njeno pošteno lice, pokimala je z glavo pritrjevala in rekla: »Vidite, madame, vzela sem človeka, ki sem ga iskreno ljubila, in raje grem z njim peš skozi življenje, nego da bi se vozila z onim, ki mi je bil ravnodušen.« Priznavam, da je ta nazor večkrat tudi moj nazor in da le zakon iz Lubezni vodi do čiste in prirsčne zakonske sreče.

Darila.

— **Gospod Josip Zidar,** trgovec in posestnik v Ljubljani je daroval vojaškonajemino, katere mu je bila nakazana na prostore v njegovi hiši ob Dunajski cesti št. 31 za mesec oktober 1916 v znesku 114 K 95 v štirih enakih delih sledečim dobrodelnim institucijam: Zakladu za vdove in sirote padlih ljubljancov, mestnemu ubežnemu zakladu za aprovizacijo mestnih revežev - ljubljancov, vojaškonajemini uradu in Rdečemu križu.

— **Za slepe.** Mesto venca na krsto pokojne gospe M. Bock je izročil gosp. dr. Robert Prossnagg po upraviteljstvu »Laibacher Zeitung« deželnemu odboru znesek 25 K v sklad za nameravani deželni zavod za slepe. — Gospod Gabriel Piccoli, lekarnar v Ljubljani, je daroval povodod dne »Vseh svetnikov« po upraviteljstvu »Laibacher Zeitung« znesek 100 K v sklad za nameravani deželni zavod za slepe. Bog plačaj!

— **Slovensko trgovsko društvo, »Mor-kar«** izreka svojo najboljšo zahvalo gospej Katel Bernatovičevi za darilo 100 K, katero je ob priliki smrti svojega soproga darovala za podporni sklad.

Umrli so v Ljubljani:

Dne 3. novembra: Ivan Novačan, sapler, v rezervni vojaški bolnišnici na obrtni šoli. — Marija Bricej, hiralica, 73 let, Radečkova cesta 9. — Pompej Halmač, poddesetnik, v rezervni vojaški bolnišnici na obrtni šoli.

Dne 4. novembra: Marija Mestek, posestnikova žena, 37 let, Radečkova cesta 9. — Andrej Reczinski, pešec, v rezervni vojaški bolnišnici na obrtni šoli. — Marija Novak, gostja, 82 let, Poljanski nasip 10. — Josip Weinriedl, enoletni prostovoljec, trdnjavoški topničarski desmetnik. — Filip Kristančič, črnaovojniški pešec. — Bernard Schneider, pešec, vs trije v rezervni vojaški bolnišnici na obrtni šoli.

Dne 5. novembra: Marija Loos, vdova železniškega nadpovednika, 72 let, Slomškova ulica 25. — Juri Schüller, desmetnik, v rezervni vojaški bolnišnici na obrtni šoli.

V deželni bolnišnici: Dne 30. oktobra: Marija Novak, konstancarjeva hči, 8 dni.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo vladno vabimo na novo naročbo, stare p. n. naročnike pa, katerim je potekla konec meseca naročina, prosimo, da jo o pravem času ponove, da pošiljanje ne preneha in da dobe vse številke.

„SLOVENSKI NAROD“

velja v Ljubljani na dom dostavljen:

Vse leto . . . K 24.—	Četrta leta . . . K 6.—
Pol leta . . . K 12.—	En mesec . . . K 2.—

V upraviteljstvu prejeman na mesec K 1-90.

S pošiljanjem po pošti v Avstriji velja:

Vse leto . . . K 25.—	Četrta leta . . . K 6-30
Pol leta . . . K 13.—	En mesec . . . K 2-30

Za Nemčijo vse leto 30 K, za Ameriko in druge dežele vse leto 35 K.

Naroča se lahko z vsakim dnevom, a hrati se mora poslati tudi naročnina, drugače se ne oziramo na dotično naročilo.

Pri reklamacijah naj se navede vedno dan zadnjega plačila naročnine.

List se ustavlja 10. dan po poteku naročnine brez ozira vsakemu, kdor je ne vplačal o pravem času.

Upraviteljstvo „Slovenskega Naroda“.

Današnji list obsega 6 strani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Valentin Kopitar.

Lastnica in tisk »Narodna tiskarna«.

Potrtega srca naznanjamo vsem prijateljem in znancem žalostno vest, da je naš ljubljeni soprog, oče, sin, brat, svak, zet in stric, gospod

Franc Valenti

uradnik juž. železnice

v nedeljo, dne 5. novembra ob 6. uri zvečer, po dolgem in težkem trpljenju previden s tolažili za umirajoče mirno v Gospodu zaspal. Pogreb nepozabnega pokojnika se vrši v torek 7. t. m. ob 1/2 4 uri iz deželne bolnišnice na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 5. novembra 1916.

Žalujejoči ostali.

Tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je preminul danes, dne 5. t. m. ob 1/4 7. uri zjutraj, naš dobri oče, brat in tast, gospod

Franjo Šušteršič

posestnik na Svetju

po daljši bolezni, previden s sv. zakramenti, v 63 letu starosti. Pogreb dragega rajkega se vrši v torek, dne 7. novembra t. l. ob 1/2 9. uri dop. iz hiše žalosti št. 7, na pokopališče v Sori. Pokojnika priporočamo v molitev in blag spomin!

Svetje, dne 5. novembra 1916.

Marija, soproga. — Drago, Franjo, sinova. — Julijana, hči. — Marijana, Micika, sestre. — Anton Minkuš, zet.

Učenka.

Prodaja in menjava knjig. Ponudbe pod „Učenka“ na upravn. »Slov. Naroda«.

Kupi se pisalni stroj

nov ali rabljen, tudi popravljen potreben. Ponudbe na „Poštni prodal št. 76“ Ljubljana. 3590

Adrija

drogerija, fotomanufaktura

Ljubljana,

Selenburgova ulica št. 5.

priporoča veliko zalogo desinfekcijskih preparatov kakor: Lysol, Lysoform, Kreolin, Formalin, Formalinove pastilje, karbolovo kislino, karbolovo apno itd. itd.

Velika zaloga fotografskih potrebin in aparatov.

Narodna knjigarna

v Ljubljani

Prešernova ulica šte. 7.

priporoča

kancelijski, konceptni, dokumentni, ministrski, pisemski, ovitni in barvani papir

Kasete s pisemskim papirjem.

Trgovske knjige v vseh velikostih, črtane z eno ali z dvema kolonama, vezane v papir, platno ali polusnje.

Odjemalne knjižice po različnih cenah.

Zalaga šolskih zvezkov in risank.

Zavitke za urade v vseh velikostih.

Velika izber vseh pisarniških potrebščin, svinčnikov, peres, perožnikov, radirk, kameňkov, tabele, goble, črnila itd.

Barve za šole in umetnike.

Razglednice pokrajinske, humoristične, umetniške vseh vrst, od najpreprostejših do najfinjših.

Albumi za slike in dopisnice, vezane v pliš in v usnje.

Poezijske knjige.

Podobice za otroke.

Seseni okvirčki za razglednice.

Risalne deske, trikotniki, palete, risalna ravnila, tuše, čopiče.

Notesi in tiskalniki.

Mehlovana soba s posebnim vodom

se odda. — Ponudbe na upravn. »Slovenskega Naroda« pod št. 5/3544

Stanovanje.

Mirna stranka brez otrok 1660 stanovanje za 1. februar obstoječe z 2 malimi ali z 1 večjo sobo in kuhinjo v mestu ali izven mesta. — Cenjene ponudbe naj se pošiljajo uprav. »Sl. Nar.« pod „Mirna stranka L. št. 1917/3591“.

Važno za begunce!

V lepem mestu na Štajerskem se odda v najem suha in

lepo meblirana soba

brez posteljnine za posamezno osebo. Kje, pove uprav. »Slov. Naroda«.

Stenografa

(kandidata), ki razume mali koncept in manipulacije, išče notar Baš v Celju.

3594

V bližini Novega mesta na Dolenskem se prodaja

enonadstropna hiša

z veliko in dobro vinsko kletjo in ograjenim vrtom.

3596

Naslov v uprav. »Slov. Naroda«.

M. Alešovec, izdelovanje perila

se nahaja odslej: Frančevo nabrežje št. 1

(„Filipov dvorec“) I. nadstropje.

3592

Učilišče za prirezovanje in šivanje perila.

Damske klobuke

v največji izberi priporoča

MINKA HORVAT, modistka

LJUBLJANA, Stari trg šte. 21.

Popravila najceneje.

2954

Popravila najceneje.

Popolne opreme

274

otroškega perila

v zalogi za vsako starost

priporoča znana

trgovina s perilom

C. J. Hamann

LJUBLJANA, Mestni trg šte. 3.

Ustanovljeno 1866.

Perilo lastnega izdelka.

BATERIJE

in hilze za elektr. žepne svetilke po najnižji ceni pri

K. A. KREGAR, Ljubljana, Sv. Petra cesta 21-23.

Edina največja razpošiljalnica baterij in elektr. žepnih svetilk na Kranjskem.

3566

Za jesensko sezono

priporoča trdika

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica št. 9

svojo bogato zalogo

izgotovljenih oblek

za gospode in dečke

ter mične novosti

309

v konfekciji za dame in deklice.

Ceniki zastoj in franko

Nove pošne pristojbine in kolkovne lestvice,

se dobijo

v „Narodni knjigarni“ v Ljubljani, Prešernova ulica,

po 20 vin., s pošto po 25 vinarjev.

Modni salon
Stuchly-Maschke
Židovska ulica št. 3.
Dvorski trg 1.
Ljubljana.

Priporoča najnovejša zimske klobuke, Velour, pliš in baržun. oblike.

Velika izbira

športnih čepic za dame in deklice.

Solidno blago. Priznana nizke cene. Popravila točno in ceno.

Žalno klobuki vedno v zalogi. Znanja naročila na izbiru z obratno pošto.

Potrebujem takoj nekaj zlatega denarja

za carino plačati, katerega prevzamem če mogoče od 7. do 9. ure dop. ali od 12. do 1. ure pop. sicer pa tudi v drugem dnevnem času proti primerni odškodnini.

L. Sebenik,

3593

Spod. SIŠKA, Knezova ulica št. 220.